

221. orrialdea

HAUSNARTU ETA EBATZI

Oinarrizko limite batzuk

■ Erabili zentzua honako limite hauen balioa emateko:

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} x^2,$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} x^3,$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} (x^3 - 3x^2)$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} x^2,$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} x^3,$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^3 - x^2)$

c) $\lim_{x \rightarrow 2} x^2,$

$\lim_{x \rightarrow 2} x^3,$

$\lim_{x \rightarrow 2} (x^3 - 5x^2 + 3)$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1}{x},$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1}{x^2},$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x}{x^2 + 1}$

e) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1}{x},$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1}{x^2},$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x}{x^2 + 1}$

f) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x},$

$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x^2},$

$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{x^2 + 1}$

g) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3}{x^2 + 1},$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3 - 5x^2}{x^2 + 1}$

h) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x^3}{x^2 + 1},$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x^2}{3x + 5}$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} x^2 = +\infty;$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} x^3 = +\infty;$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} (x^3 - 3x^2) = +\infty$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} x^2 = +\infty;$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} x^3 = -\infty;$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^3 - x^2) = -\infty$

c) $\lim_{x \rightarrow 2} x^2 = 4;$

$\lim_{x \rightarrow 2} x^3 = 8;$

$\lim_{x \rightarrow 2} (x^3 - 5x^2 + 3) = -9$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1}{x} = 0;$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1}{x^2} = 0;$

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x}{x^2 + 1} = 0$

e) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1}{x} = 0;$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1}{x^2} = 0;$

$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x}{x^2 + 1} = 0$

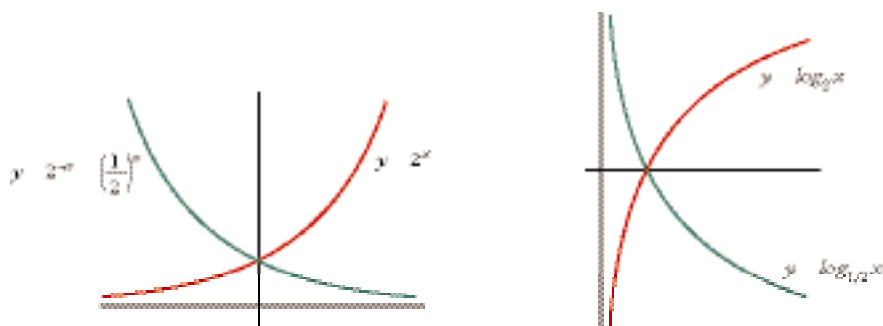
$$f) \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x} = +\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x^2} = +\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{x^2 + 1} = 0$$

$$g) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3}{x^2 + 1} = +\infty; \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3 - 5x^2}{x^2 + 1} = +\infty$$

$$h) \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x^3}{x^2 + 1} = -\infty; \quad \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x^2}{3x + 5} = -\infty$$

Esponentzialak eta logaritmikoak

Gogoratu zelakoak diren funtzio esponentzial eta logaritmiko batzuen funtzioak:

■ Grafiko horiek ikusita, eman balioa honako limite hauetako bakoitzari:

a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} 2^x, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} 2^x$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} 2^{-x}, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} 2^{-x}$

c) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \log_2 x, \quad \lim_{x \rightarrow 0} \log_2 x, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \log_2 x$

d) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \log_{1/2} x, \quad \lim_{x \rightarrow 0} \log_{1/2} x, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \log_{1/2} x$

a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} 2^x = 0, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} 2^x = +\infty$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} 2^{-x} = +\infty, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} 2^{-x} = 0$

c) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \log_2 x$ ez dago, $\lim_{x \rightarrow 0^+} \log_2 x = -\infty, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \log_2 x = +\infty$

d) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \log_{1/2} x$ ez dago, $\lim_{x \rightarrow 0^+} \log_{1/2} x = +\infty, \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \log_{1/2} x = -\infty$

Kalkulagailuarekin

Kalkulagailuarekin haztamuz jota, eman honako limite hauen balioak:

a) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x}$

b) $\lim_{x \rightarrow 3} (x-3) \cdot \ln(x-3)$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{3}{x}\right)^{2x}$

a) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$

b) $\lim_{x \rightarrow 3} (x-3) \cdot \ln(x-3) = 0$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{3}{x}\right)^{2x} = e^6 \simeq 403,43$

222. orrialdea

1. Ezarri limitea (finitua edo infinitua) honako segida hauei, eta identifikatu limitetik ez dutenak.

a) $a_n = n^3 - 10n^2$ b) $b_n = 5 - 3n^2$ c) $c_n = \frac{n+5}{2-n}$ d) $d_n = \frac{n^2}{n+1}$

e) $e_n = \sin \frac{\pi}{4} n$ f) $f_n = 2^n$ g) $g_n = -2^n$ h) $h_n = (-2)^n$

a) $a_n = n^3 - 10n^2$

$(-9, -32, -63, -96, -125, -144, -147, -128, -81, 0, 121, \dots)$ $a_n \rightarrow +\infty$

b) $b_n = 5 - 3n^2$ $(2, -7, -22, -43, -70, -103, -142, -187, -283, \dots)$ $b_n \rightarrow -\infty$

c) $c_n = \frac{n+5}{2-n}$ $\left(6, \dots, -8, -\frac{9}{2}, -\frac{10}{3}, -\frac{11}{4}, -\frac{12}{5}, -\frac{13}{6}, -\frac{14}{7}, \dots\right)$ $c_n \rightarrow -1$

d) $d_n = \frac{n^2}{n+1}$ $\left(\frac{1}{2}, \frac{4}{3}, \frac{9}{4}, \frac{16}{5}, \frac{25}{6}, \frac{36}{7}, \frac{49}{8}, \frac{64}{9}, \frac{81}{10}, \frac{100}{11}, \dots\right)$ $d_n \rightarrow +\infty$

e) $e_n = \sin \frac{\pi}{4} n$ $\left(\frac{\sqrt{2}}{2}, 1, \frac{\sqrt{2}}{2}, 0, -\frac{\sqrt{2}}{2}, -1, -\frac{\sqrt{2}}{2}, 0, \dots\right)$ e_n -k ez du limitetik

f) $f_n = 2^n$ $(2, 4, 8, 16, 32, 64, 128, 256, \dots)$ $f_n \rightarrow +\infty$

g) $g_n = -2^n$ $(-2, -4, -8, -16, -32, -64, -128, -256, \dots)$ $g_n \rightarrow -\infty$

h) $h_n = (-2)^n$ $(-2, 4, -8, 16, -32, 64, -128, 256, \dots)$ h_n -k ez du limitetik

225. orrialdea

1. $u(x) \rightarrow 2$ eta $v(x) \rightarrow -3$ badira $x \rightarrow +\infty$ denean, kalkulatu honako hauen limitea $x \rightarrow +\infty$ denean:

a) $u(x) + v(x)$

b) $v(x)/u(x)$

c) $5^{u(x)}$

d) $\sqrt{v(x)}$

e) $u(x) \cdot v(x)$

f) $\sqrt[3]{u(x)}$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} [u(x) + v(x)] = 2 + (-3) = -1$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{v(x)}{u(x)} = \frac{-3}{2}$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} 5^{u(x)} = 5^2 = 25$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \sqrt{v(x)}$ ez da existitzen

e) $\lim_{x \rightarrow +\infty} [u(x) \cdot v(x)] = 2 \cdot (-3) = -6$

f) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \sqrt[3]{u(x)} = \sqrt[3]{2}$

2. $u(x) \rightarrow -1$ eta $v(x) \rightarrow 0$ badira $x \rightarrow +\infty$ denean, kalkulatu honako hauen limitea $x \rightarrow +\infty$ denean:

a) $u(x) - v(x)$

b) $v(x) - u(x)$

c) $v(x)/u(x)$

d) $\log_2 v(x)$

e) $u(x) \cdot v(x)$

f) $\sqrt[3]{u(x)}$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} [u(x) - v(x)] = -1 - 0 = -1$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} [v(x) - u(x)] = 0 - (-1) = 1$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{v(x)}{u(x)} = \frac{0}{-1} = 0$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \log_2 v(x) = \begin{cases} -\infty & v(x) \rightarrow 0^+ \text{ doanean} \\ \text{ez da existitzen} & v(x) \rightarrow 0^- \text{ doanean} \end{cases}$

e) $\lim_{x \rightarrow +\infty} [u(x) \cdot v(x)] = -1 \cdot 0 = 0$

f) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \sqrt[3]{u(x)} = \sqrt[3]{-1} = -1$

226. orrialdea

3. Kalkulatu honako limite hauek:

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2 + 3x - x^3)$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (-5 \cdot 2^{2x})$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2 + 3x - x^3) = -\infty$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (-5 \cdot 2^{2x}) = -\infty$

4. Kalkulatu limite hauek:

$$a) \lim_{x \rightarrow +\infty} \sqrt[3]{x^2 + 2}$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} (-2\log_{10} x)$$

$$a) \lim_{x \rightarrow +\infty} \sqrt[3]{x^2 + 2} = +\infty$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} (-2\log_{10} x) = -\infty$$

227. orrialdea

5. Esan honako adierazpen hauetako zein diren infinituak ($\pm\infty$), $x \rightarrow +\infty$ denean:

$$a) 3x^5 - \sqrt{x} + 1$$

$$b) 0,5^x$$

$$c) -1,5^x$$

$$d) \log_2 x$$

$$e) 1/(x^3 + 1)$$

$$f) \sqrt{x}$$

$$g) 4^x$$

$$h) 4^{-x}$$

$$i) -4^x$$

$$a) \lim_{x \rightarrow +\infty} (3x^5 - \sqrt{x} + 1) = +\infty \rightarrow \text{Bai}$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} 0,5^x = 0 \rightarrow \text{Ez}$$

$$c) \lim_{x \rightarrow +\infty} (-1,5^x) = -\infty \rightarrow \text{Bai}$$

$$d) \lim_{x \rightarrow +\infty} \log_2 x = +\infty \rightarrow \text{Bai}$$

$$e) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1}{x^3 + 1} = 0 \rightarrow \text{Ez}$$

$$f) \lim_{x \rightarrow +\infty} \sqrt{x} = +\infty \rightarrow \text{Bai}$$

$$g) \lim_{x \rightarrow +\infty} 4^x = +\infty \rightarrow \text{Bai}$$

$$h) \lim_{x \rightarrow +\infty} 4^{-x} = 0 \rightarrow \text{Ez}$$

$$i) \lim_{x \rightarrow +\infty} -4^x = -\infty \rightarrow \text{Bai}$$

6. a) Ordenatu txikienetik handienara honako infinitu hauen ordenak:

$$\log_2 x \quad \sqrt{x} \quad x^2 \quad 3x^5 \quad 1,5^x \quad 4^x$$

b) Aurreko emaitza kontuan hartuta, kalkulatu:

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\log_2 x}{\sqrt{x}} \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^5}{x^2} \quad \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\sqrt{x}}{1,5^x}$$

$$a) \log_2 x \quad \sqrt{x} \quad x^2 \quad 3x^5 \quad 1,5^x \quad 4^x$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\log_2 x}{\sqrt{x}} = 0$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^5}{x^2} = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\sqrt{x}}{1,5^x} = 0$$

228. orrialdea

7. $x \rightarrow +\infty$, $f(x) \rightarrow +\infty$, $g(x) \rightarrow 4$, $b(x) \rightarrow -\infty$, $u(x) \rightarrow 0$ badira, ezarri honako adierazpen hauei limitea $x \rightarrow +\infty$ denean (ahal den kasuetan):

a) $f(x) - b(x)$

b) $f(x)^{f(x)}$

c) $f(x) + b(x)$

d) $f(x)^x$

e) $f(x) \cdot b(x)$

f) $u(x)^{u(x)}$

g) $f(x)/b(x)$

h) $[-b(x)]^{b(x)}$

i) $g(x)^{b(x)}$

j) $u(x)/b(x)$

k) $f(x)/u(x)$

l) $b(x)/u(x)$

m) $g(x)/u(x)$

n) $x + f(x)$

ñ) $f(x)^{b(x)}$

o) $x + b(x)$

p) $b(x)^{b(x)}$

q) x^{-x}

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (f(x) - b(x)) = +\infty - (-\infty) = +\infty + \infty = +\infty$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)^{f(x)} = (+\infty)^{+\infty} = +\infty$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (f(x) + b(x)) = (+\infty) + (-\infty) \rightarrow \text{Indeterminazioa}$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)^x = +\infty^{+\infty} = +\infty$

e) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (f(x) \cdot b(x)) = (+\infty) \cdot (-\infty) = -\infty$

f) $\lim_{x \rightarrow +\infty} u(x)^{u(x)} = (0)^{(0)} \rightarrow \text{Indeterminazioa}$

g) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{f(x)}{b(x)} = \frac{(+\infty)}{(-\infty)} \rightarrow \text{Indeterminazioa}$

h) $\lim_{x \rightarrow +\infty} [-b(x)]^{b(x)} = [+ \infty]^{-\infty} = 0$

i) $\lim_{x \rightarrow +\infty} g(x)^{b(x)} = 4^{-\infty} = 0$

j) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{u(x)}{b(x)} = \frac{0}{-\infty} = 0$

k) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{f(x)}{u(x)} = \frac{+\infty}{(0)} = \pm\infty$

l) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{b(x)}{u(x)} = \frac{-\infty}{(0)} = \pm\infty$

m) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{g(x)}{u(x)} = \frac{4}{(0)} = \pm\infty$

n) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (x + f(x)) = +\infty + (+\infty) = +\infty$

ñ) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)^{b(x)} = (+\infty)^{-\infty} = 0$

- o) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (x + b(x)) = (+\infty) + (-\infty) \rightarrow$ Indeterminazioa
- p) $\lim_{x \rightarrow +\infty} b(x)^{b(x)} = (-\infty)^{-\infty} \rightarrow$ Ez da existitzen
- q) $\lim_{x \rightarrow +\infty} x^{-x} = (+\infty)^{-\infty} = 0$

229. orrialdea

8. f , g , b eta u funtzioak proposatutako 7. ariketakoak dira (aurreko orrialdean). Esan honako eragiketa hauetako zein diren indeterminatuak. Indeterminazioak diren kasuetan, esan zer motatakoak diren, eta ez direnetan, esan limitea zein den:

a) $f(x) + b(x)$	b) $f(x)/b(x)$
c) $f(x)^{-b(x)}$	d) $f(x)^{b(x)}$
e) $f(x)^{u(x)}$	f) $u(x)^{b(x)}$
g) $[g(x)/4]^{f(x)}$	h) $g(x)^{f(x)}$

- a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (f(x) + b(x)) = (+\infty) + (-\infty)$. Indeterminazioa.
- b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{f(x)}{b(x)} = \frac{(+\infty)}{(-\infty)}$. Indeterminazioa.
- c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)^{-b(x)} = (+\infty)^{+\infty} = +\infty$
- d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)^{b(x)} = (+\infty)^{-\infty} = 0$
- e) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)^{u(x)} = (+\infty)^{(0)}$. Indeterminazioa.
- f) $\lim_{x \rightarrow +\infty} u(x)^{b(x)} = 0^{-\infty} = \pm\infty$
- g) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\frac{g(x)}{4} \right]^{f(x)} = (1)^{(+\infty)}$. Indeterminazioa.
- h) $\lim_{x \rightarrow +\infty} g(x)^{f(x)} = 4^{+\infty} = +\infty$

231. orrialdea

1. Eragiketarik egin gabe, adierazi honako adierazpen hauen limitea zein den $x \rightarrow +\infty$ denean:

a) $(x^2 - \sqrt[3]{2x+1})$	b) $(x^2 - 2^x)$
c) $\sqrt{x^2+1} - \sqrt{x}$	d) $3^x - 2^x$
e) $5^x - \sqrt[3]{x^8-2}$	f) $\sqrt{x} - \log_5 x^4$

$$\begin{array}{ll}
\text{a) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2 - \sqrt[3]{2x+1}) = +\infty & \text{b) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2 - 2^x) = -\infty \\
\text{c) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2+1} - \sqrt{x}) = +\infty & \text{d) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (3^x - 2^x) = +\infty \\
\text{e) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (5^x - \sqrt[3]{x^8 - 2}) = +\infty & \text{f) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x} - \log_5 x^4) = +\infty
\end{array}$$

2. Kalkulatu honako adierazpen hauen limitea, $x \rightarrow +\infty$ denean:

$$\begin{array}{lll}
\text{a) } \frac{3x^3+5}{x+2} - \frac{4x^3-x}{x-2} & \text{b) } \frac{x^3}{2x^2+1} - \frac{x}{2} & \text{c) } \frac{3x+5}{2} - \frac{x^2-2}{x} \\
\text{d) } \sqrt{x^2+x} - \sqrt{x^2+1} & \text{e) } 2x - \sqrt{x^2+x} & \text{f) } \sqrt{x+1} - \sqrt{x+2}
\end{array}$$

$$\begin{aligned}
\text{a) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x^3+5}{x+2} - \frac{4x^3-x}{x-2} \right) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(3x^3+5)(x-2) - (4x^3-x)(x+2)}{(x+2)(x-2)} = \\
&= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^4 - 6x^3 + 5x - 10 - 4x^4 - 8x^3 + x^2 + 2x}{x^2 - 4} = \\
&= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x^4 - 14x^3 + x^2 + 7x - 10}{x^2 - 4} = -\infty
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\text{b) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^3}{2x^2+1} - \frac{x}{2} \right) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{2x^3 - x(2x^2+1)}{2(2x^2+1)} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{2x^3 - 2x^3 - x}{4x^2+2} = \\
&= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x}{4x^2+2} = 0
\end{aligned}$$

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x+5}{2} - \frac{x^2-2}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^2+5x-2x^2+4}{2x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2+5x+4}{2x} = +\infty$$

$$\begin{aligned}
\text{d) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2+x} - \sqrt{x^2+1}) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(\sqrt{x^2+x} - \sqrt{x^2+1})(\sqrt{x^2+x} + \sqrt{x^2+1})}{\sqrt{x^2+x} + \sqrt{x^2+1}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2+x-x^2-1}{\sqrt{x^2+x} + \sqrt{x^2+1}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x-1}{\sqrt{x^2+x} + \sqrt{x^2+1}} = \frac{1}{1+1} = \frac{1}{2}
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\text{e) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (2x - \sqrt{x^2+x}) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(2x - \sqrt{x^2+x})(2x + \sqrt{x^2+x})}{2x + \sqrt{x^2+x}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{4x^2 - x^2 - x}{2x + \sqrt{x^2+x}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^2 - x}{2x + \sqrt{x^2+x}} = +\infty
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\text{f) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x+1} - \sqrt{x+2}) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(\sqrt{x+1} - \sqrt{x+2})(\sqrt{x+1} + \sqrt{x+2})}{\sqrt{x+1} + \sqrt{x+2}} = \\
&= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x+1-x-2}{\sqrt{x+1} + \sqrt{x+2}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-1}{\sqrt{x+1} + \sqrt{x+2}} = 0
\end{aligned}$$

232. orrialdea

3. Kalkulatu honako limite hauek, $x \rightarrow +\infty$ denean:

a) $\left(1 + \frac{1}{5x}\right)^x$

b) $\left(5 + \frac{1}{5x}\right)^{5x}$

c) $\left(1 + \frac{1}{5x}\right)^5$

d) $\left(1 + \frac{5}{x}\right)^x$

e) $\left(5 + \frac{5}{x}\right)^{5x}$

f) $\left(1 - \frac{1}{x}\right)^{5x}$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{5x}\right)^x = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{5x}\right)^{5x}\right]^{1/5} = e^{1/5}$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(5 + \frac{1}{5x}\right)^{5x} = 5^{+\infty} = +\infty$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{5x}\right)^5 = 1^5 = 1$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{5}{x}\right)^x = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{x/5}\right)^{x/5}\right]^5 = e^5$

e) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(5 + \frac{5}{x}\right)^{5x} = 5^{+\infty} = +\infty$

f) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{1}{x}\right)^{5x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{-x}\right)^{-x}\right]^{-5} = e^{-5}$

4. Kalkulatu honako limite hauek, $x \rightarrow +\infty$ denean:

a) $\left(1 + \frac{1}{x}\right)^{3x-2}$

b) $\left(1 - \frac{1}{2x}\right)^{4x}$

c) $\left(1 + \frac{1}{5x}\right)^{3x}$

d) $\left(1 + \frac{3}{2x}\right)^5$

e) $\left(1 - \frac{1}{2x}\right)^{3x}$

f) $\left(1 + \frac{2}{5x}\right)^{5x}$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{x}\right)^{3x-2} = e^3$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{1}{2x}\right)^{4x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{-2x}\right)^{-2x}\right]^{-2} = e^{-2}$

c) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{5x}\right)^{3x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{5x}\right)^{5x}\right]^{3/5} = e^{3/5}$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{3}{2x}\right)^5 = 1^5 = 1$

e) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{1}{2x}\right)^{3x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{-2x}\right)^{-2x}\right]^{-3/2} = e^{-3/2}$

f) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{2}{5x}\right)^{5x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{5x/2}\right)^{5x/2}\right]^2 = e^2$

233. orrialdea

5. Ebatzi, aurreko erregela hori erabiliz:

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x+5}{3x-1} \right)^{5x-3}$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^3-3x+2}{x^3+x^2} \right)^{2x-4}$

a) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x+5}{3x-1} \right)^{5x-3}$.

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x+5}{3x-1} = 1$ eta $\lim_{x \rightarrow +\infty} (5x-3) = +\infty$ direnez, l $(1)^{(+\infty)}$ motakoa da.

Erregela aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x+5}{3x-1} - 1 \right) \cdot (5x-3)} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{6}{3x-1} \right) \cdot (5x-3)} = e^{10}$$

b) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^3-3x+2}{x^3+x^2} \right)^{2x-4}$.

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^3-3x+2}{x^3+x^2} = 1$ eta $\lim_{x \rightarrow +\infty} (2x-4) = +\infty$ direnez, l $(1)^{(+\infty)}$ motakoa da.

Erregela aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^3-3x+2}{x^3+x^2} - 1 \right) \cdot (2x-4)} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{-x^2-3x+2}{x^3+x^2} \right) \cdot (2x-4)} = e^{-2}$$

235. orrialdea

1. Eragiketarik egin gabe, esan zein den honako adierazpen hauen limitea $x \rightarrow -\infty$ denean:

a) $x^2 - \sqrt[3]{2x+1}$

b) $x^2 + 2^x$

c) $x^2 - 2^x$

d) $x^2 - 2^{-x}$

e) $2^{-x} - 3^{-x}$

f) $\sqrt{x^5-1} - 5^x$

g) $2^x - x^2$

h) $x^2 - \sqrt{x^4-1}$

i) $\sqrt[3]{x+2} - x^2$

j) $3^{-x} - 2^{-x}$

a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^2 - \sqrt[3]{2x+1}) = +\infty - (-\infty) = +\infty + \infty = +\infty$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^2 + 2^x) = +\infty$

c) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^2 - 2^x) = +\infty$

d) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^2 - 2^{-x}) = -\infty$

- e) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (2^{-x} - 3^{-x}) = -\infty$
- f) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^5 - 1} - 5^x)$ ez da existitzen
- g) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (2^x - x^2) = -\infty$
- h) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (x^5 - \sqrt{x^4 - 1}) = -\infty$
- i) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt[3]{x + 2} - x^2) = -\infty$
- j) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (3^{-x} - 2^{-x}) = +\infty$

2. Kalkulatu honako adierazpen hauen limitea, $x \rightarrow -\infty$ denean:

a) $\frac{3x^3 + 5}{x + 2} - \frac{4x^3 - x}{x - 2}$

b) $\frac{x^3}{2x^2 + 1} - \frac{x}{2}$

c) $\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x^2 + 1}$

d) $2x + \sqrt{x^2 + x}$

e) $\sqrt{x^2 + 2x} + x$

f) $\left(1 + \frac{3}{x}\right)^{2x}$

g) $\left(1 - \frac{1}{x}\right)^{5x+3}$

h) $\left(\frac{x^2 + x - 1}{x^2 + 2}\right)^{3x-1}$

a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{3x^3 + 5}{x + 2} - \frac{4x^3 - x}{x - 2} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{-3x^3 + 5}{-x + 2} - \frac{-4x^3 - x}{-x - 2} \right) =$

$$= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^4 - 5x + 6x^3 - 10 - 4x^4 + x^2 + 8x^3 - 2x}{x^2 - 4} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x^4 + 14x^3 + x^2 - 7x - 10}{x^2 - 4} = -\infty$$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x^3}{2x^2 + 1} - \frac{x}{2} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{-x^3}{2x^2 + 1} + \frac{x}{2} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2x^3 + 2x^3 + x}{4x^2 + 2} =$

$$= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x}{4x^2 + 2} = 0$$

c) $\lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x^2 + 1}) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2 - x} - \sqrt{x^2 + 1}) =$

$$= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(\sqrt{x^2 - x} - \sqrt{x^2 + 2})(\sqrt{x^2 - x} + \sqrt{x^2 + 1})}{\sqrt{x^2 - x} + \sqrt{x^2 + 1}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 - x - x^2 - 1}{\sqrt{x^2 - x} + \sqrt{x^2 + 1}} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x - 1}{\sqrt{x^2 - x} + \sqrt{x^2 + 1}} = \frac{-1}{1 + 1} = -\frac{1}{2}$$

$$\begin{aligned}
 \text{d) } \lim_{x \rightarrow -\infty} (2x + \sqrt{x^2 + x}) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} (-2x + \sqrt{x^2 - x}) = \\
 &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(-2x + \sqrt{x^2 - x})(-2x - \sqrt{x^2 - x})}{-2x - \sqrt{x^2 - x}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{4x^2 - x^2 + x}{-2x - \sqrt{x^2 - x}} = \\
 &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^2 + x}{-2x - \sqrt{x^2 - x}} = -\infty
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{e) } \lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + 2x} + x) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2 - 2x} - x) = \\
 &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(\sqrt{x^2 - 2x} - x)(\sqrt{x^2 - 2x} + x)}{\sqrt{x^2 - 2x} + x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 - 2x - x^2}{\sqrt{x^2 - 2x} + x} = \\
 &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2x}{\sqrt{x^2 - 2x} + x} = \frac{-2}{1 + 1} = \frac{-2}{2} = -1
 \end{aligned}$$

$$\text{f) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 + \frac{3}{x}\right)^{2x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{3}{-x}\right)^{-2x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(1 + \frac{1}{-x/3}\right)^{-x/3}\right]^6 = e^6$$

$$\text{g) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 - \frac{1}{x}\right)^{5x+3} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{x}\right)^{-5x+3} = e^{-5}$$

$$\begin{aligned}
 \text{h) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x^2 + x - 1}{x^2 + 2}\right)^{3x-1} &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^2 - x - 1}{x^2 + 2}\right)^{-3x-1} = \\
 &= e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\left(\frac{x^2 - x - 1}{x^2 + 2} - 1\right) \cdot (-3x - 1)\right]} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{-x - 3}{-x^2 + 2} \cdot (-3x - 1)\right)} = \\
 &= e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^2 + 10x + 3}{x^2 + 2}} = e^3
 \end{aligned}$$

238. orrialdea

1. $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = 3$ eta $\lim_{x \rightarrow 1} g(x) = 2$ badira, esan zein den limitearen balioa $x \rightarrow 1$

1era jotzen duenean honako funtzio hauetan:

a) $f(x) + g(x)$

b) $f(x) \cdot g(x)$

c) $\frac{f(x)}{g(x)}$

d) $f(x)^{g(x)}$

e) $\sqrt{g(x)}$

f) $4f(x) - 5g(x)$

a) $\lim_{x \rightarrow 1} (f(x) + g(x)) = 3 + 2 = 5$

b) $\lim_{x \rightarrow 1} (f(x) \cdot g(x)) = 3 \cdot 2 = 6$

c) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{3}{2}$

d) $\lim_{x \rightarrow 1} f(x)^{g(x)} = 3^2 = 9$

e) $\lim_{x \rightarrow 1} \sqrt{g(x)} = \sqrt{2}$

f) $\lim_{x \rightarrow 1} (4f(x) - 5g(x)) = 12 - 10 = 2$

- 2.** $\lim_{x \rightarrow a} f(x) = l$ eta $\lim_{x \rightarrow a} g(x) = m$ badira orduan $\lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = l + m$.

Enuntziatu funtzioekin egindako eragiketen limiteen gainerako propietateak, idazkera egokia erabiliz.

$\lim_{x \rightarrow a} f(x) = l$ eta $\lim_{x \rightarrow a} g(x) = m$ badira, orduan:

- 1) $\lim_{x \rightarrow a} [f(x) + g(x)] = l + m$
- 2) $\lim_{x \rightarrow a} [f(x) - g(x)] = l - m$
- 3) $\lim_{x \rightarrow a} [f(x) \cdot g(x)] = l \cdot m$
- 4) $\lim_{x \rightarrow a} \frac{f(x)}{g(x)} = \frac{l}{m}$ ($m \neq 0$ bada).
- 5) $f(x) > 0$ bada, $\lim_{x \rightarrow a} [f(x)^{g(x)}] = l^m$
- 6) n bakoitia bada edo n bikoitia eta $f(x) \geq 0 \rightarrow \lim_{x \rightarrow a} \sqrt[n]{f(x)} = \sqrt[n]{l}$
- 7) $\alpha > 0$ eta $f(x) > 0$, $\lim_{x \rightarrow a} [\log_{\alpha} f(x)] = \log_{\alpha} l$

- 3.** $\lim_{x \rightarrow 2} p(x) = +\infty$, $\lim_{x \rightarrow 2} q(x) = +\infty$, $\lim_{x \rightarrow 2} r(x) = 3$ eta $\lim_{x \rightarrow 2} s(x) = 0$, badira, $\lim_{x \rightarrow 2}$

esan honako funtzio hauen balioak, posible den kasuetan:

[Gogoan izan $(+\infty)/(+\infty)$, $(+\infty) - (+\infty)$, $(0) \cdot (+\infty)$, $(1)^{(+\infty)}$, $(0)/(0)$ adierazpenak indeterminazioak direla].

a) $2p(x) + q(x)$	b) $p(x) - 3q(x)$	c) $\frac{r(x)}{p(x)}$	d) $\frac{p(x)}{p(x)}$
e) $\frac{s(x)}{q(x)}$	f) $\frac{p(x)}{q(x)}$	g) $s(x) \cdot p(x)$	h) $s(x)^{s(x)}$
i) $p(x)^{r(x)}$	j) $r(x)^{s(x)}$	k) $\frac{3 - r(x)}{s(x)}$	l) $\left[\frac{r(x)}{3}\right]^{s(x)}$
m) $r(x)^{p(x)}$	n) $r(x)^{-q(x)}$	ñ) $\left(\frac{r(x)}{3}\right)^{p(x)}$	o) $\left(\frac{r(x)}{3}\right)^{-p(x)}$

- a) $\lim_{x \rightarrow 2} [2p(x) + q(x)] = +\infty + (+\infty) = +\infty$
- b) $\lim_{x \rightarrow 2} [p(x) - 3q(x)] = (+\infty) - (+\infty)$. Indeterminazioa.
- c) $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{r(x)}{p(x)} = \frac{3}{+\infty} = 0$

- d) $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{p(x)}{p(x)} = \lim_{x \rightarrow 2} 1 = 1$
- e) $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{s(x)}{q(x)} = \frac{0}{+\infty} = 0$
- f) $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{p(x)}{q(x)} = \frac{(+\infty)}{(+\infty)}$. Indeterminazioa.
- g) $\lim_{x \rightarrow 2} [s(x) \cdot p(x)] = (0) \cdot (+\infty)$. Indeterminazioa.
- h) $\lim_{x \rightarrow 2} s(x)^{s(x)} = (0)^{(0)}$. Indeterminazioa.
- i) $\lim_{x \rightarrow 2} p(x)^{r(x)} = +\infty^3 = +\infty$
- j) $\lim_{x \rightarrow 2} r(x)^{s(x)} = 3^0 = 1$
- k) $\lim_{x \rightarrow 2} \frac{3 - r(x)}{s(x)} = \frac{3 - 3}{(0)} = \frac{(0)}{(0)}$. Indeterminazioa.
- l) $\lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{r(x)}{3} \right)^{s(x)} = 1^0 = 1$
- m) $\lim_{x \rightarrow 2} r(x)^{p(x)} = 3^{+\infty} = +\infty$
- n) $\lim_{x \rightarrow 2} r(x)^{-q(x)} = 3^{-\infty} = 0$
- ñ) $\lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{r(x)}{3} \right)^{p(x)} = (1)^{(+\infty)}$. Indeterminazioa.
- o) $\lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{r(x)}{3} \right)^{-p(x)} = (1)^{(-\infty)}$. Indeterminazioa.

239. orrialdea

4. Kalkulatu honako limiteak:

- a) $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 - 2x^2 + 2x + 5}{x^2 - 6x - 7}$
- b) $\lim_{x \rightarrow 4} \frac{x^3 - 5x + 1}{x^3 + 2x^2 - 3x}$
- a) $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 - 2x^2 + 2x + 5}{x^2 - 6x - 7} = \lim_{x \rightarrow -1} \frac{(x+1)(x^2 - 3x + 5)}{(x+1)(x-7)} =$
 $= \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^2 - 3x + 5}{x - 7} = \frac{9}{-8} = -\frac{9}{8}$
- b) $\lim_{x \rightarrow 4} \frac{x^3 - 5x + 1}{x^3 + 2x^2 - 3x} = \frac{45}{84} = \frac{15}{28}$

5. Kalkulatu honako limiteak:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow -3} \frac{\sqrt{x^2 + 2x - 3}}{\sqrt[3]{x^3 + 3x^2}}$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt[4]{x^3 - x}}{\sqrt{x^2 + x - 2}}$$

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow -3} \frac{\sqrt{x^2 + 2x - 3}}{\sqrt[3]{x^3 + 3x^2}} = \lim_{x \rightarrow -3} \sqrt[6]{\frac{(x-1)^3(x+3)^3}{x^4(x+3)^2}} = \lim_{x \rightarrow -3} \sqrt[6]{\frac{(x-1)^3(x+3)}{x^4}} = 0$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt[4]{x^3 - x}}{\sqrt{x^2 + x - 2}} = \lim_{x \rightarrow 1} \sqrt[4]{\frac{x(x-1)(x+1)}{(x+2)^2(x-1)^2}} = \lim_{x \rightarrow 1} \sqrt[4]{\frac{x(x+1)}{(x+2)^2(x-1)}} \rightarrow$$

$$\rightarrow \begin{cases} \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) \text{ ez da existitzen} \\ \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = +\infty \end{cases}$$

240. orrialdea

$$\text{6. Kalkulatu: } \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 - 5x + 2}{x^2 + 2x} - \frac{x^3 + 2x + 1}{x^3 + x} \right)$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 - 5x + 2}{x^2 + 2x} - \frac{x^3 + 2x + 1}{x^3 + x} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 - 5x + 2}{x(x+2)} - \frac{x^3 + 2x + 1}{x(x^2 + 1)} \right) =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(x^2 + 1)(x^2 - 5x + 2) - (x+2)(x^3 + 2x + 1)}{x(x+2)(x^2 + 1)} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^4 - 5x^3 + 2x^2 + x^2 - 5x + 2 - x^4 - 2x^2 - x - 2x^3 - 4x - 2}{x(x+2)(x^2 + 1)} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-7x^3 + x^2 - 10x}{x(x+2)(x^2 + 1)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x(-7x^2 + x - 10)}{x(x+2)(x^2 + 1)} =$$

$$= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{-7x^2 + x - 10}{(x+2)(x^2 + 1)} = \frac{-10}{2 \cdot 1} = -5$$

$$\text{7. Kalkulatu: } \lim_{x \rightarrow 7} \left(\frac{x^2 - 7x + 4}{x - 3} \right)^{\frac{x+1}{x-7}}$$

$$\lim_{x \rightarrow 7} \left(\frac{x^2 - 7x + 4}{x - 3} \right)^{\frac{x+1}{x-7}} = e^{\lim_{x \rightarrow 7} \left[\left(\frac{x^2 - 7x + 4}{x - 3} - 1 \right) \cdot \frac{x+1}{x-7} \right]} =$$

$$= e^{\lim_{x \rightarrow 7} \left(\frac{x^2 - 8x + 7}{x - 3} \cdot \frac{x+1}{x-7} \right)} = e^{\lim_{x \rightarrow 7} \frac{(x-7)(x-1)(x+1)}{(x-3)(x-7)}} =$$

$$= e^{\lim_{x \rightarrow 7} \frac{(x-1)(x+1)}{(x-3)}} = e^{12}$$

243. orrialdea

1. Aurkitu honako ekuazio horrek erroak izango dituen lau tarte desberdin:

$$2x^4 - 14x^2 + 14x - 1 = 0$$

Bilatu -4 eta 3 arteko tarteak. Egiaztatu $f(1,5) < 0$ dela, eta kontuan hartu.

Har dezagun $f(x) = 2x^4 - 14x^2 + 14x - 1$ funtzioa.

$f(x)$ jarraitua da $\mathbb{R}$ osoan, eta gainera:

$$\left. \begin{array}{l} f(-4) = 231 > 0 \\ f(-3) = -7 < 0 \end{array} \right\} \text{ Orduan, erro erreka bat daukagu } (-4, -3) \text{ tartean.}$$

$$\left. \begin{array}{l} f(0) = -1 < 0 \\ f(1) = 1 > 0 \end{array} \right\} \text{ Erro erreal bat dago } (0, 1) \text{ tartean.}$$

$$\left. \begin{array}{l} f(1) = 1 > 0 \\ f(1,5) = -1,375 < 0 \end{array} \right\} \text{ Erro erreal bat dago } (1; 1,5) \text{ tartean.}$$

$$\left. \begin{array}{l} f(1,5) = -1,375 < 0 \\ f(2) = 3 > 0 \end{array} \right\} \text{ Erro erreal bat dago } (1,5; 2) \text{ tartean.}$$

2. Egiaztatu $e^x + e^{-x} - 1$ eta $e^x - e^{-x}$ funtzioek elkar ebakitzen dutela punturen batean.

Har dezagun funtzioen kendura:

$$F(x) = e^x + e^{-x} - 1 - (e^x - e^{-x}) = e^x + e^{-x} - 1 - e^x + e^{-x} = 2e^{-x} - 1$$

$F(x)$ jarraitua da. Gainera:

$$\left. \begin{array}{l} f(0) = 1 > 0 \\ f(1) = -0,26 < 0 \end{array} \right\} F(0)\text{-ren zeinua} \neq F(1)\text{-ren zeinua.}$$

Orduan, Bolzanoren teoremari esker badakigu $c \in (0,1)$ badagoela $F(c) = 0$ beteko duena; hau da, badago $c \in (0, 1)$ puntu bat zeinetan bi funtzioek elkar ebakitzen duten.

3. Justifikatu honako funtzioetako zeinek dituen maximo eta minimo absolutu bat zehazten den tarte horretan:

a) $x^2 - 1$, $[-1, 1]$ tartean

b) x^2 , $[-3, 4]$ tartean

c) $1/(x-1)$, $[2, 5]$ tartean

d) $1/(x-1)$, $[0, 2]$ tartean

e) $1/(1+x^2)$, $[-5, 10]$ tartean

a) $f(x) = x^2 - 1$ jarraitua da $[-1, 1]$ tartean. Orduan, Weierstrass-en teoremari esker, ziurta dezakegu maximo eta minimo absolutuak dituela tarte horretan.

b) $f(x) = x^2$ jarraitua da $[-3, 4]$ tartean. Orduan, maximo eta minimo absolutuak ditu tarte horretan.

c) $f(x) = \frac{1}{x-1}$ jarraitua da $[2, 5]$ tartean. Orduan, maximo eta minimo absolutuak ditu tarte horretan.

d) $f(x) = \frac{1}{x-1}$ ez da jarraitua $[0, 2]$ tartean, etena baitauka $x = 1$ -ean. Orduan, ezin dugu baieztatu maximo edota minimo absolutirik izango duen ala ez tarte horretan.

Honako limite hauek ez daukala dioskue:

$$\lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = -\infty \quad \text{eta} \quad \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = +\infty$$

e) $f(x) = \frac{1}{1+x^2}$ jarraitua da $[-5, 10]$ tartean. Orduan, maximo eta minimo absolutuak ditu tarte horretan.

249. orrialdea

PROPOSATUTAKO ARIKETAK ETA PROBLEMAK

TREBATZEKO

Limiteak $x \rightarrow \pm\infty$ denean

- 1 $\lim a_n = +\infty$, $\lim b_n = -\infty$ eta $\lim c_n = 3$ direla jakinda, esan honako kasueta-ko zeinetan dagoen indeterminazioa.

Indeterminaziorik ez dagoen kasuetan, esan limitea zein den:

a) $a_n + b_n$	b) $b_n + c_n$	c) $\frac{a_n}{c_n}$	d) $\frac{a_n}{b_n}$
e) $(c_n)^{b_n}$	f) $(3 - c_n) \cdot a_n$	g) $\frac{b_n}{3 - c_n}$	h) $\left(\frac{3}{c_n}\right)^{b_n}$

a) $\lim (a_n + b_n) = \lim a_n + \lim b_n = +\infty + (-\infty) = (+\infty) - (+\infty) \rightarrow$ Indeterminazioa.

b) $\lim (b_n + c_n) = \lim b_n + \lim c_n = -\infty + 3 = -\infty$

c) $\lim \frac{a_n}{c_n} = \frac{+\infty}{3} = +\infty$

d) $\lim \frac{a_n}{b_n} = \frac{(+\infty)}{(-\infty)} \rightarrow$ Indeterminazioa.

e) $\lim [c_n]^{b_n} = 3^{-\infty} = \frac{1}{3^{+\infty}} = 0$

f) $\lim [3 - c_n] \cdot a_n = (0) \cdot (+\infty) \rightarrow$ Indeterminazioa.

g) $\lim \frac{b_n}{3 - c_n} = \frac{-\infty}{(0)} = \pm\infty$

h) $\lim \left[\frac{3}{c_n} \right]^{b_n} = (1)^{(-\infty)} \rightarrow$ Indeterminazioa.

- 2 Kalkulatu honako funtzio hauen limiteak $x \rightarrow -\infty$ denean:

a) $f(x) = \frac{2x + 5}{2 - x}$

b) $g(x) = \frac{10x - 5}{x^2 + 1}$

c) $h(x) = \frac{3x^2 + x - 4}{2x + 3}$

d) $i(x) = \frac{x^3 + 2x - 3}{7 + 5x^3}$

a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{2x + 5}{2 - x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2x + 5}{2 + x} = -2$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{10x - 5}{x^2 + 1} = 0$

$$c) \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{3x^2 + x - 4}{2x + 3} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x^2 - x - 4}{-2x + 3} = -\infty$$

$$d) \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x^3 + 2x - 3}{7 + 5x^3} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x^3 - 2x - 3}{7 - 5x^3} = \frac{1}{5}$$

3 Kalkulatu honako segida hauen limiteak:

$$a) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{3n^2 + 6n}}{2n + 1}$$

$$b) \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{5n^2 - 7}{n + 1}}$$

$$c) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1 + \sqrt{n}}{2n - 3}$$

$$d) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3n}{\sqrt{n^3 + 2}}$$

$$a) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{3n^2 + 6n}}{2n + 1} = \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{\sqrt{3}n}{2n} = \frac{\sqrt{3}}{2}$$

$$b) \lim_{n \rightarrow \infty} \sqrt{\frac{5n^2 - 7}{n + 1}} = +\infty$$

$$c) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{1 + \sqrt{n}}{2n - 3} = 0$$

$$d) \lim_{n \rightarrow \infty} \frac{3n}{\sqrt{n^3 + 2}} = 0$$

4 Kalkulatu limite hauek:

$$a) \lim_{x \rightarrow +\infty} (e^x - x^3)$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\ln(x^2 + 1)}{x}$$

$$c) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 + 1}{e^x}$$

$$d) \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x + 7})$$

$$a) \lim_{x \rightarrow +\infty} (e^x - x^3) = +\infty$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\ln(x^2 + 1)}{x} = 0$$

$$c) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 + 1}{e^x} = 0$$

$$d) \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2 + x} - \sqrt{x + 7}) = +\infty$$

5 Kalkulatu honako limiteak eta adierazi lortutako emaitzak grafiko batean:

$$a) \lim_{x \rightarrow -\infty} (0,5^x + 1)$$

$$b) \lim_{x \rightarrow -\infty} 2^{x+1}$$

$$c) \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 - \frac{1}{x}\right)^x$$

$$d) \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 + \frac{2}{x}\right)^{1-3x}$$

$$a) \lim_{x \rightarrow -\infty} (0,5^x + 1) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (0,5^{-x} + 1) = +\infty$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow -\infty} 2^{x+1} = \lim_{x \rightarrow +\infty} 2^{-x+1} = 0$$

$2^{x+1} > 0$ denez, edozein x -rentzako.

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 - \frac{1}{x}\right)^x = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 + \frac{1}{x}\right)^{-x} = e^{-1} = \frac{1}{e}$$

$\left(1 - \frac{1}{x}\right)^x > \frac{1}{e}$ egiaztatzen dugu x -ri balioaren bat emanez, adibidez, $x = -10$.

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 + \frac{2}{x}\right)^{1-3x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{2}{x}\right)^{1+3x} =$$

$$= e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{2}{x} - 1\right) \cdot (1+3x)} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{-2-6x}{x}\right)} = e^{-6} = \frac{1}{e^6}$$

$\left(1 + \frac{2}{x}\right)^{1-3x} < e^{-6}$ egiaztatzen dugu x -ri balioaren bat emanez, adibidez, $x = -10$.

6 Aurkitu:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + 2x} - \sqrt{x^2 - 4})$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + 1} + x)$$

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + 2x} - \sqrt{x^2 - 4}) = (\infty) - (\infty) \text{ (Indeterminazioa).}$$

$(\sqrt{x^2 + 2x} + \sqrt{x^2 - 4})$ adierazpenaz bidertuz eta zatituz ebatziko dugu.

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{(\sqrt{x^2 + 2x} - \sqrt{x^2 - 4})(\sqrt{x^2 + 2x} + \sqrt{x^2 - 4})}{\sqrt{x^2 + 2x} + \sqrt{x^2 - 4}} &= \\ = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{(x^2 + 2x) - (x^2 - 4)}{\sqrt{x^2 + 2x} + \sqrt{x^2 - 4}} &= \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{2x + 4}{\sqrt{x^2 + 2x} + \sqrt{x^2 - 4}} = \\ = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2x + 4}{\sqrt{x^2 - 2x} + \sqrt{x^2 - 4}} &= \frac{-2}{1 + 1} = \frac{-2}{2} = -1 \end{aligned}$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow -\infty} (\sqrt{x^2 + 1} + x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (\sqrt{x^2 + 1} - x) = (\infty) - (\infty) \text{ (Indeterminazioa).}$$

$(\sqrt{x^2 + 1} - x)$ adierazpenaz bidertuz eta zatituz ebatziko dugu.

$$\begin{aligned} \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(\sqrt{x^2 + 1} - x)(\sqrt{x^2 + 1} + x)}{\sqrt{x^2 + 1} + x} &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 + 1 - x^2}{\sqrt{x^2 + 1} + x} = \\ = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1}{\sqrt{x^2 + 1} + x} &= 0 \end{aligned}$$

7 Kalkulatu honako funtzio hauen limitea $x \rightarrow +\infty$ denean:

$$\text{a) } f(x) = \frac{5x^2 - 2x + 1}{(2x - 1)^2}$$

$$\text{b) } g(x) = \frac{x + \log x}{\log x}$$

$$\text{c) } b(x) = \frac{3 + 2\sqrt{x}}{\sqrt{2x + 1}}$$

$$\text{d) } i(x) = \frac{3 \cdot 2^x}{2^x + 1}$$

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{5x^2 - 2x + 1}{(2x - 1)^2} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{5x^2 - 2x + 1}{4x^2 - 4x + 1} = \frac{5}{4}$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x + \log x}{\log x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x}{\log x} + 1 \right) = +\infty + 1 = +\infty$$

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3 + 2\sqrt{x}}{\sqrt{2x + 1}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{2\sqrt{x}}{\sqrt{2}\sqrt{x}} = \frac{2}{\sqrt{2}} = \frac{2\sqrt{2}}{2} = \sqrt{2}$$

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3 \cdot 2^x}{2^x + 1} = 3$$

8 Kalkulatu honako limite hauek:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^2 - 5x}{x + 1} - \frac{3x}{2} \right)$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2 - \sqrt{x^4 + 2x})$$

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1, 2^x - \frac{3x^2}{x + 1} \right)$$

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x + 4}{2x + 5} \right)^{x-1}$$

$$\begin{aligned} \text{a) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^2 - 5x}{x + 1} - \frac{3x}{2} \right) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{2x^2 - 10x - 3x(x + 1)}{2(x + 1)} \right) = \\ &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{2x^2 - 10x - 3x^2 - 3x}{2x + 2} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x^2 - 13x}{2x + 2} = -\infty \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{b) } \lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2 - \sqrt{x^4 + 2x}) &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{(x^2 - \sqrt{x^4 + 2x})(x^2 + \sqrt{x^4 + 2x})}{x^2 + \sqrt{x^4 + 2x}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^4 - (x^4 + 2x)}{x^2 + \sqrt{x^4 + 2x}} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^4 - x^4 - 2x}{x^2 + \sqrt{x^4 + 2x}} = \\ &= \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2x}{x^2 + \sqrt{x^4 + 2x}} = 0 \end{aligned}$$

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1, 2^x - \frac{3x^2}{x + 1} \right) = +\infty$$

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x + 4}{2x + 5} \right)^{x-1} = \left(\frac{3}{2} \right)^{+\infty} = +\infty$$

9 Kalkulatu honako limite hauek:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^2 + 1}{x^2 - 1} \right)^{x^2} \quad \text{b) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x + 1}{x - 2} \right)^{2x - 1} \quad \text{c) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x - 1}{x + 3} \right)^{x + 2}$$

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x - 4}{3x - 2} \right)^{\frac{x + 1}{3}} \quad \text{e) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 - \frac{1}{x^2} \right)^{3x - 2} \quad \text{f) } \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x - 3}{x + 2} \right)^{x^2 - 5}$$

a) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^2 + 1}{x^2 - 1} \right)^{x^2}$.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x^2 + 1}{x^2 - 1} = 1 \text{ eta } \lim_{x \rightarrow +\infty} x^2 = +\infty \text{ direnez, } (1)^{(+\infty)} \text{ motako limitea da.}$$

Formula aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x^2 + 1}{x^2 - 1} - 1 \right) \cdot x^2} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{2x^2}{x^2 - 1}} = e^2$$

b) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x + 1}{x - 2} \right)^{2x - 1}$.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x + 1}{x - 2} = 1 \text{ eta } \lim_{x \rightarrow +\infty} (2x - 1) = +\infty \text{ direnez, } (1)^{(+\infty)} \text{ motako limitea da.}$$

Formula aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x + 1}{x - 2} - 1 \right) \cdot (2x - 1)} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{6x - 3}{x - 2}} = e^6$$

c) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x - 1}{x + 3} \right)^{x + 2}$.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x - 1}{x + 3} = 1 \text{ eta } \lim_{x \rightarrow +\infty} (x + 2) = +\infty \text{ direnez, } (1)^{(+\infty)} \text{ motako limitea da.}$$

Formula aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{x - 1}{x + 3} - 1 \right) \cdot (x + 2)} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-4(x + 2)}{x + 3}} = e^{-4}$$

d) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x - 4}{3x - 2} \right)^{\frac{x + 1}{3}}$.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x - 4}{3x - 2} = 1 \text{ eta } \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x + 1}{3} = +\infty \text{ direnez, } (1)^{(+\infty)} \text{ motako limitea da.}$$

Formula aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(\frac{3x - 4}{3x - 2} - 1 \right) \cdot \frac{x + 1}{3}} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2}{3x - 2} \cdot \frac{x + 1}{3}} = e^{\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-2x - 2}{9x - 6}} = e^{-2/9}$$

e) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 - \frac{1}{x^2}\right)^{3x-2}$.

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \left(1 - \frac{1}{x^2}\right) = 1$ eta $\lim_{x \rightarrow +\infty} (3x-2) = -\infty$ direnez, $\frac{1}{(1)^{(+\infty)}}$ motako limitea da.

Formula aplikatuz:

$$l = \frac{1}{e^{\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(1 - \frac{1}{x^2} - 1\right) \cdot (3x-2)}} = \frac{1}{e^{\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{-1}{x^2}\right) \cdot (3x-2)}} = \frac{1}{e^0} = 1$$

f) Izan bedi $l = \lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x-3}{x+2}\right)^{x^2-5}$.

$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x-3}{x+2} = 1$ eta $\lim_{x \rightarrow +\infty} (x^2-5) = +\infty$ direnez, $(1)^{(+\infty)}$ motako limitea da.

Formula aplikatuz:

$$l = e^{\lim_{x \rightarrow -\infty} \left(\frac{x-3}{x+2} - 1\right) \cdot (x^2-5)} = e^{\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{-5(x^2-5)}{x+2}} = +\infty$$

10 Aurkitu $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)$ eta $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x)$ honako kasu hauetan:

a) $f(x) = \begin{cases} e^x & x \leq 0 \text{ bada} \\ 1 - \ln x & x > 0 \text{ bada} \end{cases}$

b) $f(x) = \begin{cases} \frac{1-x^2}{x} & x \neq 0 \text{ bada} \\ 3 & x = 0 \text{ bada} \end{cases}$

a) • $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (1 - \ln x) = -\infty$

• $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} e^x = 0$

b) • $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{1-x^2}{x} = -\infty$

• $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{1-x^2}{x} = +\infty$

250. orrialdea

Limiteak puntu batean

11 Honako hau jakinda:

$$\lim_{x \rightarrow 2} p(x) = +\infty \quad \lim_{x \rightarrow 2} q(x) = -\infty \quad \lim_{x \rightarrow 2} r(x) = 3 \quad \lim_{x \rightarrow 2} s(x) = 0$$

esan honako limite hauen balioa, eman daitekeen kasuetan:

$$\begin{array}{ll} \text{a) } \lim_{x \rightarrow 2} \frac{s(x)}{p(x)} & \text{b) } \lim_{x \rightarrow 2} [s(x)]^{p(x)} \\ \text{c) } \lim_{x \rightarrow 2} [s(x) \cdot q(x)] & \text{d) } \lim_{x \rightarrow 2} [p(x) - 2q(x)] \end{array}$$

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow 2} \frac{s(x)}{p(x)} = \frac{0}{+\infty} = 0$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow 2} [s(x)]^{p(x)} = 0^{+\infty} = 0$$

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow 2} [s(x) \cdot q(x)] = (0) \cdot (-\infty) \rightarrow \text{Indeterminazioa.}$$

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow 2} [p(x) - 2q(x)] = +\infty - 2(-\infty) = +\infty + (+\infty) = +\infty$$

12 Kalkulatu:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 + 3}{x^3} - \frac{1}{x} \right) \quad \text{b) } \lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{2}{(x-1)^2} - \frac{1}{x(x-1)} \right]$$

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 + 3}{x^3} - \frac{1}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 + 3 - x^2}{x^3} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{3}{x^3} = \frac{3}{(0)}.$$

Alboko limiteak kalkulatuko ditugu:

$$\lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{3}{x^3} = -\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{3}{x^3} = +\infty. \text{ Ez da existitzen.}$$

$$\begin{aligned} \text{b) } \lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{2}{(x-1)^2} - \frac{1}{x(x-1)} \right] &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{2x - (x-1)}{x(x-1)^2} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{2x - x + 1}{x(x-1)^2} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x+1}{x(x-1)^2} = \frac{2}{0} \end{aligned}$$

Alboko limiteak kalkulatuko ditugu:

$$\lim_{x \rightarrow 1^-} \frac{x+1}{x(x-1)^2} = +\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 1^+} \frac{x+1}{x(x-1)^2} = +\infty.$$

$$\lim_{x \rightarrow 1} \left[\frac{2}{(x-1)^2} - \frac{1}{x} \right] = +\infty.$$

13 Kalkulatu honako limite hauek:

a) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - 7x + 6}{1 - x}$

b) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1)^3}{1-x^2}$

c) $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 + 4x^2 + 5x + 2}{x^2 - x - 2}$

d) $\lim_{h \rightarrow 0} \frac{(x+h)^2 - x^2}{h}$

a) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - 7x + 6}{1 - x} = \frac{(0)}{(0)}$ Indeterminazioa.

Zenbakitzailea eta izendatzailea $x - 1$ binomioaz zatituz:

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^2 - 7x + 6}{1 - x} \stackrel{(*)}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-6)(x-1)}{-(x-1)} = \lim_{x \rightarrow 1} (6-x) = 5$$

(*) Ruffini-ren erregela aplikatuz:

1	1	-7	6
1		1	-6
	1	-6	0

b) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1)^3}{1-x^2} = \frac{(0)}{(0)}$ Indeterminazioa.

Zatikia sinplifikatuz:

$$\frac{(x-1)^3}{1-x^2} = \frac{(x-1)(x-1)(x-1)}{(1-x)(1+x)} = \frac{(x-1)(x-1)(x-1)}{-(x-1)(1+x)} = \frac{(x-1)^2}{-(1+x)}$$

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x-1)^2}{-(1+x)} = \frac{0}{-2} = 0$$

c) $\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 + 4x^2 + 5x + 2}{x^2 - x - 2} = \frac{(0)}{(0)}$ Indeterminazioa.

Zenbakitzailea eta izendatzailea $x + 1$ binomioaz zatituz:

$$\lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^3 + 4x^2 + 5x + 2}{x^2 - x - 2} = \lim_{x \rightarrow -1} \frac{(x^2 + 3x + 2)(x+1)}{(x-2)(x+1)} = \lim_{x \rightarrow -1} \frac{x^2 + 3x + 2}{x-2} = 0$$

d) $\lim_{h \rightarrow 0} \frac{(x+h)^2 - x^2}{h} = \lim_{h \rightarrow 0} \frac{x^2 + 2xh + h^2 - x^2}{h} =$

$$= \lim_{h \rightarrow 0} \frac{h(h + 2x)}{h} = \lim_{h \rightarrow 0} (h + 2x) = 2x$$

14 Kalkulatu:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow 2} \left[\frac{3}{x^2 - 5x + 6} - \frac{4}{x - 2} \right]$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{1 - \sqrt{3 - x}}{x - 2} \right)$$

$$\text{c) } \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sqrt{x + 9} - 3}{x^2} \right)$$

$$\text{d) } \lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{\sqrt{1 + x} - \sqrt{1 - x}}{3x} \right]$$

$$\begin{aligned} \text{a) } \lim_{x \rightarrow 2} \left[\frac{3}{x^2 - 5x + 6} - \frac{4}{x - 2} \right] &= \lim_{x \rightarrow 2} \left[\frac{3}{(x - 2)(x - 3)} - \frac{4}{(x - 2)} \right] = \\ &= \lim_{x \rightarrow 2} \frac{3 - 4(x - 3)}{(x - 2)(x - 3)} = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{3 - 4x + 12}{(x - 2)(x - 3)} = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{-4x + 15}{(x - 2)(x - 3)} = \frac{7}{(0)} \end{aligned}$$

Alboko limiteak kalkulatuko ditugu:

$$\lim_{x \rightarrow 2^-} \frac{-4x + 15}{(x - 2)(x - 3)} = +\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 2^+} \frac{-4x + 15}{(x - 2)(x - 3)} = -\infty$$

$$\begin{aligned} \text{b) } \lim_{x \rightarrow 2} \frac{1 - \sqrt{3 - x}}{x - 2} &= \lim_{x \rightarrow 2} \frac{(1 - \sqrt{3 - x})(1 + \sqrt{3 - x})}{(x - 2)(1 + \sqrt{3 - x})} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 2} \frac{1 - (3 - x)}{(x - 2)(1 + \sqrt{3 - x})} = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{1 - 3 + x}{(x - 2)(1 + \sqrt{3 - x})} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 2} \frac{x - 2}{(x - 2)(1 + \sqrt{3 - x})} = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{1}{1 + \sqrt{3 - x}} = \frac{1}{2} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{c) } \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sqrt{x + 9} - 3}{x^2} &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{x + 9} - 3)(\sqrt{x + 9} + 3)}{x^2(\sqrt{x + 9} + 3)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x + 9 - 9}{x^2(\sqrt{x + 9} + 3)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{x^2(\sqrt{x + 9} + 3)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x(\sqrt{x + 9} + 3)} = \frac{1}{(0)} \end{aligned}$$

Alboko limiteak kalkulatuko ditugu:

$$\lim_{x \rightarrow 0^-} \frac{1}{x(\sqrt{x + 9} + 3)} = -\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{1}{x(\sqrt{x + 9} + 3)} = +\infty$$

$$\begin{aligned} \text{d) } \lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{\sqrt{1 + x} - \sqrt{1 - x}}{3x} \right] &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(\sqrt{1 + x} - \sqrt{1 - x})(\sqrt{1 + x} + \sqrt{1 - x})}{3x(\sqrt{1 + x} + \sqrt{1 - x})} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1 + x) - (1 - x)}{3x(\sqrt{1 + x} + \sqrt{1 - x})} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 + x - 1 + x}{3x(\sqrt{1 + x} + \sqrt{1 - x})} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2x}{3x(\sqrt{1 + x} + \sqrt{1 - x})} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{2}{3(\sqrt{1 + x} + \sqrt{1 - x})} = \frac{2}{3 \cdot 2} = \frac{1}{3} \end{aligned}$$

15 Kalkulatu:

$$\text{a) } \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 + 1}{2x + 1} \right)^{\frac{1}{x}}$$

$$\text{b) } \lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{2x^2 - x - 1}{7 - x} \right)^{\frac{1}{x-2}}$$

$$\text{a) Izan bedi } l = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 + 1}{2x + 1} \right)^{\frac{1}{x}}.$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 + 1}{2x + 1} = 1 \text{ eta } \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{x} = +\infty \text{ direnez, } (1)^{(+\infty)} \text{ motako limitea da.}$$

Formula aplikatuz:

$$\begin{aligned} l &= e^{\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{x^2 + 1}{2x + 1} - 1 \right) \cdot \frac{1}{x}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 - 2x}{2x + 1} \cdot \frac{1}{x}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x^2 - 2x}{2x^2 + x}} = \\ &= e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x(x-2)}{x(2x+1)}} = e^{\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x-2}{2x+1}} = e^{-2} \end{aligned}$$

$$\text{b) Izan bedi } l = \lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{2x^2 - x - 1}{7 - x} \right)^{\frac{1}{x-2}}.$$

$$\lim_{x \rightarrow 2} \frac{2x^2 - x - 1}{7 - x} = 1 \text{ eta } \lim_{x \rightarrow 2} \frac{1}{x-2} = +\infty \text{ direnez, } (1)^{(+\infty)} \text{ motako limitea}$$

da.

Formula aplikatuz:

$$\begin{aligned} l &= e^{\lim_{x \rightarrow 2} \left(\frac{2x^2 - x - 1}{7 - x} - 1 \right) \cdot \frac{1}{x-2}} = e^{\lim_{x \rightarrow 2} \frac{2x^2 - 8}{7 - x} \cdot \frac{1}{x-2}} = \\ &= e^{\lim_{x \rightarrow 2} \frac{2(x+2)(x-2)}{(7-x)(x-2)}} = e^{\lim_{x \rightarrow 2} \frac{2x+4}{7-x}} = e^{8/5} \end{aligned}$$

Jarraitasuna**16 Esan funtzio hauek jarraituak diren $x = 2$ puntuan:**

$$\text{a) } f(x) = \begin{cases} 3x - 2 & x < 2 \text{ bada} \\ 6 - x & x \geq 2 \text{ bada} \end{cases} \quad \text{b) } f(x) = \begin{cases} x^2 - 1 & x \leq 2 \text{ bada} \\ 2x + 1 & x > 2 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\text{a) } \left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^-} (3x - 2) = 4 \\ \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^+} (6 - x) = 4 \\ f(2) &= 6 - 2 = 4 \end{aligned} \right\} \begin{aligned} &f(x) \text{ jarraitua da } x = 2\text{-an,} \\ &\text{zeren: } \lim_{x \rightarrow 2} f(x) = f(2) \text{ baita.} \end{aligned}$$

$$\text{b) } \left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^-} (x^2 - 1) = 3 \\ \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^+} (2x + 1) = 5 \end{aligned} \right\} \begin{aligned} &f(x) \text{ ez da jarraitua } x = 2, \text{ puntuan,} \\ &\text{ez delako existitzen } \lim_{x \rightarrow 2} f(x). \end{aligned}$$

s17 Aztertu funtzio hauen jarraitasuna:

$$\text{a) } f(x) = \begin{cases} e^x & x < 1 \text{ bada} \\ \ln x & x \geq 1 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\text{b) } f(x) = \begin{cases} 1/x & x < 1 \text{ bada} \\ 2x - 1 & x \geq 1 \text{ bada} \end{cases}$$

a) • $x \neq 1$ bada $\rightarrow f(x)$ es jarraitua da, e^x eta $\ln x$ jarraituak baitira $x < 1$ eta $x \geq 1$, direnean, hurrenez hurren.

$$\bullet x = 1 \text{ bada: } \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^-} e^x = e \neq \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) = \lim_{x \rightarrow 1^+} (\ln x) = 0$$

Ez da jarraitua $x = 1$ -ean, ez baita existitzen $\lim_{x \rightarrow 1} f(x)$.

b) Funtzioaren definizio eremua $D = \mathbb{R} - \{0\}$ da.

• Baldin $x \neq 0$ eta $x \neq 1$ bada $\rightarrow$ Funtzioa jarraitua da.

• $x = 0$ bada: Ez da jarraitua, $f(x)$ ze baitago definituta $x = 0$ denean.

$$\text{Gainera, } \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = -\infty \text{ eta } \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = +\infty.$$

Asintota bertikala daukagu $x = 0$ -an.

• $x = 1$ bada:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^-} \frac{1}{x} = 1 \\ \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^+} (2x - 1) = 1 \\ f(1) &= 2 \cdot 1 - 1 = 2 - 1 = 1 \end{aligned} \right\} \begin{aligned} &f(x) \text{ jarraitua da } x = 1 \text{ puntuan,} \\ &\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = f(1) \text{ betetzen baita.} \end{aligned}$$

18 Aurkitu $y = \frac{2}{x-3} - \frac{12}{x^2-9}$ funtzioaren etenpuntuak, eta esan horietakoren batean etena saihesgarria den.

$$y = \frac{2}{x-3} - \frac{12}{x^2-9} = \frac{2(x+3) - 12}{(x-3)(x+3)} = \frac{2x+6-12}{(x-3)(x+3)} = \frac{2x-6}{(x-3)(x+3)} = \frac{2(x-3)}{(x-3)(x+3)}$$

Izendatzailearen erroak (izendatzailea zero egiten duten balioak) bilatzen ditugu:

$$(x-3)(x+3) = 0 \begin{cases} x = 3 \\ x = -3 \end{cases}$$

Funtzioa etena da $x = 3$ eta $x = -3$ puntuetan, ez baitago definituta puntu horietan.

- $x = -3$ -an: $\lim_{x \rightarrow -3^-} \frac{2(x-3)}{(x-3)(x+3)} = \lim_{x \rightarrow -3^-} \frac{2}{x+3} = -\infty$; $\lim_{x \rightarrow -3^+} \frac{2}{(x+3)} = +\infty$

Asintota bertikala daukagu $x = -3$ -an; etengunea, beraz, ez da saihesgarria.

- $x = 3$ -an: $\lim_{x \rightarrow 3} \frac{2(x-3)}{(x-3)(x+3)} = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{2}{(x+3)} = \frac{2}{6} = \frac{1}{3}$

Beraz, $x = 3$ -an etengune saihesgarria daukagu, funtzioak limitea baitauka puntu horretan.

EBATZEKO

- 19** a) Kalkulatu $f(x)$ funtzioaren limitea $x \rightarrow 0$, $x \rightarrow 2$, $x \rightarrow 3$, $x \rightarrow +\infty$, $x \rightarrow -\infty$ denean:

$$f(x) = \frac{x-3}{x^2-5x+6}$$

- b) Adierazi emaitzak grafiko batean.

$$a) f(x) = \frac{x-3}{x^2-5x+6} = \frac{x-3}{(x-3)(x-2)}$$

$$\lim_{x \rightarrow 0} f(x) = \frac{-3}{6} = -\frac{1}{2}$$

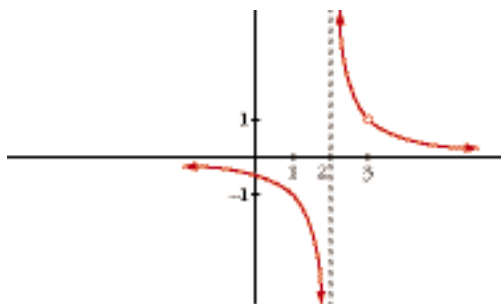
$$\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{1}{x-2} = \frac{1}{(0)}$$

$$\text{Alboko limiteak kalkulatu: } \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = -\infty; \quad \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow 3} f(x) = \lim_{x \rightarrow 3} \frac{1}{x-2} = 1$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = 0; \quad \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 0$$

b)

s20 Kalkulatu zein izan behar duen k -ren balioak, honako funtzio hauek jarraituak izan daitezen:

$$\text{a) } f(x) = \begin{cases} x + 1 & x \leq 2 \text{ bada} \\ k - x & x > 2 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\text{b) } f(x) = \begin{cases} x + k & x \leq 0 \text{ bada} \\ x^2 - 1 & x > 0 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\text{c) } f(x) = \begin{cases} e^{kx} & x \leq 0 \text{ bada} \\ x + 2k & x > 0 \text{ bada} \end{cases}$$

a) • Baldin $x \neq 2$, funtzioa jarraitua da.

• $x = 2$ -an:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^-} (x + 1) = 3 \\ \lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 2^+} (k - x) = k - 2 \\ f(2) &= 2 + 1 = 3 \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{Jarraitua izateko:} \\ k - 2 = 3 \rightarrow k = 5 \end{array}$$

b) • $x \neq 0$ bada, funtzioa jarraitua da.

• $x = 0$ bada:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0^-} (x + k) = k \\ \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0^+} (x^2 - 1) = -1 \\ f(0) &= 0 + k = k \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{Jarraitua izateko:} \\ k = -1 \end{array}$$

c) • $x \neq 0$ bada, funtzioa jarraitua da.

• $x = 0$ bada:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0^-} e^{kx} = e^0 = 1 \\ \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 0^+} x + 2k = 2k \\ f(0) &= e^{k \cdot 0} = 1 \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{Jarraitua izateko:} \\ 1 = 2k \rightarrow k = 1/2 \end{array}$$

251. orrialdea

s21 Kalkulatu zein izan behar duen k -ren balioak, honako funtzio hauetako bakoitza jarraitua izan dadin:

$$\text{a) } f(x) = \begin{cases} \frac{x^4 - 1}{x - 1} & x \neq 1 \text{ bada} \\ k & x = 1 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\text{b) } f(x) = \begin{cases} \frac{\sqrt{x} - 1}{x - 1} & x \neq 1 \text{ bada} \\ k & x = 1 \text{ bada} \end{cases}$$

- a) • $x \neq 1$ baldin bada, funtzioa jarraitua da, $\frac{x^4 - 1}{x - 1}$ jarraitua baita.

$x = 1$ -ean jarraitua izan dadin, hauxe gertatu behar da: $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = f(1)$

Kalkula dezagun $\lim_{x \rightarrow 1} f(x)$:

$$\begin{aligned}\lim_{x \rightarrow 1} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{x^4 - 1}{x - 1} \stackrel{(*)}{=} \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x^3 + x^2 + x + 1)(x - 1)}{(x - 1)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} (x^3 + x^2 + x + 1) = 4\end{aligned}$$

$$f(1) = k$$

(*) Indeterminazioa $\frac{(0)}{(0)}$ motakoa da. Zatikia sinplifikatzen dugu.

$x = 1$ -ean jarraitua izateko, $k = 4$ izan behar da. Balio horretarako da f funtzioa jarraitua $\mathbb{R}$ -n.

- b) • $x \geq 0$ eta $x \neq 1$ baldin badira, funtzioa jarraitua da, $\frac{\sqrt{x} - 1}{x - 1}$ jarraitua baita.

Funtzioa jarraitua izan dadin $x = 1$ -ean, honako hau bete behar da:

$$\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = f(1)$$

$\lim_{x \rightarrow 1} f(x)$ kalkulatzeko dugu.

$$\lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt{x} - 1}{x - 1} = \frac{(0)}{(0)} \quad (\text{Indeterminazioa}).$$

$(\sqrt{x} + 1)$ adierazpenaz bidertuz eta zatituz ebatziko dugu:

$$\begin{aligned}\lim_{x \rightarrow 1} \frac{\sqrt{x} - 1}{x - 1} &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(\sqrt{x} - 1)(\sqrt{x} + 1)}{(x - 1)(\sqrt{x} + 1)} = \\ &= \lim_{x \rightarrow 1} \frac{(x - 1)}{(x - 1)(\sqrt{x} + 1)} = \lim_{x \rightarrow 1} \frac{1}{(\sqrt{x} + 1)} = \frac{1}{2}\end{aligned}$$

$$f(1) = k$$

$x = 1$ -ean jarraitua izateko, $k = \frac{1}{2}$ izan behar da eta, balio horretarako da f jarraitua $[0, +\infty)$ multzoan.

22 Aztertu honako funtzio honen jarraitasuna: $f(x) = \begin{cases} |x + 2| & x < -1 \text{ bada} \\ x^2 & -1 \leq x < 1 \text{ bada} \\ 2x + 1 & x > 1 \text{ bada} \end{cases}$

- $x \neq -1$ eta $x \neq 1 \rightarrow$ funtzioa jarraitua da.

- $x = -1$ bada:

$$\left. \begin{aligned}\lim_{x \rightarrow -1^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow -1^-} |x + 2| = 1 \\ \lim_{x \rightarrow -1^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow -1^+} x^2 = 1 \\ f(-1) &= 1\end{aligned} \right\} \text{Jarraitua da } x = -1\text{-ean.}$$

- $x = 1$ bada $\rightarrow$ Ez da jarraitua, $x = 1$ -ean ez dago eta definituta; ez da existitzen $f(1)$.

Gainera:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^-} x^2 = 1 \\ \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^+} (2x + 1) = 3 \end{aligned} \right\} \text{Etena jauzi finitukoa da.}$$

- 23** Dendari batek produktu jakin bat saltzen du. Produktuaren unitate bakoitzeko 5 € kobratzen ditu. Baina 10 unitatetik gorako eskaria eginez gero, unitate bakoitzaren prezioa merkatu egiten du, eta x unitateko hau kobratzen du:

$$C(x) = \begin{cases} 5x & 0 < x \leq 10 \text{ bada} \\ \sqrt{ax^2 + 500} & x > 10 \text{ bada} \end{cases}$$

- a) Kalkulatu zein izan behar duen a -ren balioak, erosten diren unitate kopurua aldatzean, prezioa modu jarraituan aldatu dadin.
- b) Zertara jotzen du unitate baten prezioak unitate “asko eta asko” erosten direnean?

🔑 *Unitate baten prezioa $C(x)/x$ da.*

$$a) \lim_{x \rightarrow 10^-} C(x) = \lim_{x \rightarrow 10^-} (5x) = 50$$

$$\lim_{x \rightarrow 10^+} C(x) = \lim_{x \rightarrow 10^+} \sqrt{ax^2 + 500} = \sqrt{100a + 500}$$

$$C(10) = 50$$

Jarraitua izateko:

$$\sqrt{100a + 500} = 50 \rightarrow 100a + 500 = 2500 \rightarrow 100a = 2000 \rightarrow a = 20$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{C(x)}{x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\sqrt{ax^2 + 500}}{x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\sqrt{20x^2 + 500}}{x} = \sqrt{20} \approx 4,47 \text{ €}$$

- s24** Unibertsitateko Biologia laborategian, bakterio jakin baten aleen T tamaina (mikratan neurtuta) t denborarekin aldatzen dela zehaztu dute, lege honen arabera:

$$T(t) = \begin{cases} \sqrt{t + a} & t < 8 \text{ ordu bada} \\ \frac{-3 + \sqrt{3t - 15}}{t - 8} & t > 8 \text{ ordu bada} \end{cases}$$

a parametroa aldagai biologiko bat da, eta horren interpretazioak zoratuta dauzka zientzialariak. Baina uste dute badagoela hazkundea $t = 8$ kasuan jarraitua egiten duen balio bat.

- a) Eman erantzunen bat.

- b) Ikertu zer tamaina hartuko duen bakterio batek mugagabe izanez gero haztegia.

a) Jarraitua izateko $t = 8$ -an, funtzioak berdintza hau bete behar du: $\lim_{t \rightarrow 8} T(t) = T(8)$

Limitea kalkulatu:

$$\lim_{t \rightarrow 8^-} T(t) = \lim_{t \rightarrow 8^-} \sqrt{t + a} = \sqrt{8 + a}$$

$$\begin{aligned} \lim_{t \rightarrow 8^+} T(t) &= \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{-3 + \sqrt{3t - 15}}{t - 8} = \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{\sqrt{3t - 15} - 3}{t - 8} = \\ &= \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{(\sqrt{3t - 15} - 3)(\sqrt{3t - 15} + 3)}{(t - 8)(\sqrt{3t - 15} + 3)} = \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{3t - 15 - 9}{(t - 8)(\sqrt{3t - 15} + 3)} = \\ &= \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{3t - 24}{(t - 8)(\sqrt{3t - 15} + 3)} = \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{3(t - 8)}{(t - 8)(\sqrt{3t - 15} + 3)} = \\ &= \lim_{t \rightarrow 8^+} \frac{3}{\sqrt{3t - 15} + 3} = \frac{3}{6} = \frac{1}{2} \end{aligned}$$

$T(t)$ jarraitua izateko, honako hau gertatu beharko litzateke:

$$\sqrt{8 + a} = \frac{1}{2} \rightarrow 8 + a = \frac{1}{4} \rightarrow a = \frac{-31}{4}$$

Baina $a = \frac{-31}{4}$ denerako, $T(t) = \sqrt{t + \frac{-31}{4}}$ izango litzateke $t < 8$ denean.

Eta, orduan, $T(t)$ ez litzateke existituko $t \leq \frac{31}{4} = 7,75$ ordu denean.

Beraz, ez dago a -ren baliorik, hazkundera jarraitu egingo duenik.

$$b) \lim_{t \rightarrow +\infty} T(t) = \lim_{t \rightarrow +\infty} \frac{-3 + \sqrt{3t - 15}}{t - 8} = \frac{\sqrt{3}}{1} = \sqrt{3} \approx 1,73 \text{ mikra}$$

25 $f(x) = \frac{|x|}{x + 1}$ izanik, justifikatu $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = 1$ eta $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = -1$ direla.

$$f(x) = \begin{cases} \frac{-x}{x + 1} & x \leq 0 \text{ bada} \\ \frac{x}{x + 1} & x > 0 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x}{x + 1} = 1$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{-x}{x + 1} = -1$$

26 Kalkulatu honako funtzio hauen limitea $x \rightarrow +\infty$ denean eta $x \rightarrow -\infty$ denean, eta definitu aldez aurretik tarteen bitartez:

a) $f(x) = |x - 3| - |x|$ b) $f(x) = |2x - 1| + x$ c) $f(x) = \frac{x+1}{|x|}$

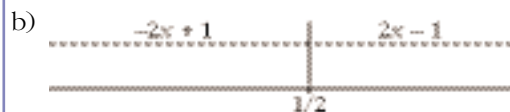
a) Tarteka definitzen dugu f :

- $x < 0$: $|x - 3| - |x| = -(x - 3) - (-x) = -x + 3 + x = 3$
- $0 \leq x \leq 3$: $|x - 3| - |x| = -(x - 3) - x = -2x + 3$
- $x > 3$: $|x - 3| - |x| = (x - 3) - x = -3$

Beraz,
$$f(x) = \begin{cases} 3 & x \leq 0 \text{ bada} \\ -2x + 3 & 0 < x \leq 3 \text{ bada} \\ -3 & x > 3 \text{ bada} \end{cases}$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = -3; \quad \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 3$$

- $x \leq \frac{1}{2}$: $|2x - 1| + x = -(2x - 1) + x = -2x + 1 + x = -x + 1$
- $x > \frac{1}{2}$: $|2x - 1| + x = (2x - 1) + x = 3x - 1$

Beraz,
$$f(x) = \begin{cases} -x + 1 & x \leq \frac{1}{2} \text{ bada} \\ 3x - 1 & x > \frac{1}{2} \text{ bada} \end{cases}$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (3x - 1) = +\infty$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} (-x + 1) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (x + 1) = +\infty$$

- c) • $x < 0$ baldin bada, $\frac{x+1}{|x|} = \frac{x+1}{-x}$
- $x > 0$ baldin bada, $\frac{x+1}{|x|} = \frac{x+1}{x}$

f ez dago $x = 0$ -an definituta; beraz, $f(x) = \begin{cases} \frac{x+1}{-x} & x < 0 \text{ bada} \\ \frac{x+1}{x} & x > 0 \text{ bada} \end{cases}$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x+1}{x} = 1$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{x+1}{-x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{-x+1}{x} = -1$$

27 Aztertu honako funtzio honek $x = 0$ kasuan duen jarraitasuna:

$$y = 2x + \frac{|x|}{x}$$

Zer eten mota du?

$x = 0$ -an, funtzioa ez dago definituta, orduan ez da jarraitua, etena da.

$$y = \begin{cases} 2x - 1 & x < 0 \text{ bada} \\ 2x + 1 & x > 0 \text{ bada} \end{cases}, \text{ orduan:}$$

$$\lim_{x \rightarrow 0^-} (2x - 1) = -1; \quad \lim_{x \rightarrow 0^+} (2x + 1) = 1$$

Beraz, jauzi finituko etena du $x = 0$ puntuan.

s28 f funtzioa honela definituta dago:

$$f(x) = \begin{cases} \ln x - 1 & x > 1 \text{ bada} \\ 2x^2 + ax + b & x \leq 1 \text{ bada} \end{cases}$$

Aurkitu zer balio izan behar duten a -k eta b -k funtzioa jarraitua izan dadin eta horren grafikoa koordenatuen jatorritik igaro dadin.

- $f(x)$ -ren grafikoa koordenatuen jatorritik igaro dadin $f(0) = 0$ izan behar da, hau da: $f(0) = b = 0$
- Funtzioa jarraitua izateko ($x \neq 1$ bada, jarraitua da), honako hau gertatu behar da:

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow 1^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^-} (2x^2 + ax) = 2 + a \\ \lim_{x \rightarrow 1^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow 1^+} (\ln x - 1) = -1 \\ f(1) &= 2 + a \end{aligned} \right\} \begin{array}{l} \text{Berdinduz:} \\ 2 + a = -1 \rightarrow a = -3 \end{array}$$

Beraz, $a = -3$ eta $b = 0$ direnean funtzioa jarraitua da, eta beraren grafikoa koordenatuen jatorritik igarotzen da.

GALDERA TEORIKOAK

- 29** Funtzio bat $x = 3$ puntuan definituta ez badago, gerta daiteke $\lim_{x \rightarrow 3} f(x) = 5$ izatea? Izan daiteke jarraitua funtzioa $x = 3$ puntuan?

Bai, gerta daiteke $\lim_{x \rightarrow 3} f(x) = 5$, adibidez:

$$f(x) = \frac{(x-3)(x+2)}{x-3} \text{ funtzioan } \lim_{x \rightarrow 3} \frac{(x-3)(x+2)}{x-3} = 5; \text{ eta } f(x) \text{ ez dago defi-}$$

nituta $x = 3$ -an.

Alta, $f(x)$ ezin da jarraitua izan $x = 3$ -an ($f(3)$ ez da existitzen eta).

- 30** f , funtzio jarraitu bati buruz, badakigu $f(x) < 0$ dela, baldin eta $x < 2$ bada; eta $f(x) > 0$ dela, $x > 2$ bada. Jakin dezakegu $\lim_{x \rightarrow 2} f(x)$ -ren balioa?

$$\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = 0$$

- s31** $f(x) = x^2 + 1$ funtzioa daukagu.

Ziurta dezakegu funtzio horrek $[1, 5]$ tarteko balio guztiak hartzen dituela? Baietz bada, enuntziatu hori justifikatuko duen teorema.

$f(x)$ jarraitua da $[0, 2]$ tartean eta $f(0) = 1$, $f(2) = 5$.

Tarteko balioen teorema aplikatuz, badakigu funtzio horrek $f(0) = 1$ eta $f(2) = 5$ -en arteko balio guztiak hartuko dituela; beraz, $[1, 5]$ tarteko balio guztiak.

- s32** Eman Bolzanoren teoremari buruzko interpretazio geometriko bat, eta erabili $f(x) = x^3 + x^2$ eta $g(x) = 3 + \cos x$ funtzioen grafikoek punturen batean elkar ebakitzen dutela frogatzeko.

🔵 **Begiratu 11. ariketa ebatiari.**

- Interpretazio geometrikoa: $f(x)$ funtzioa jarraitua bada tarte itxi batean, eta tartearen muturretan zeinuz desberdinak diren balioak hartzen baditu, funtzioak OX ardatza ebaki egingo du tarte horretan.
- $f(x) = x^3 + x^2$ eta $g(x) = 3 + \cos x$, funtzioak eman dizkigute eta bien arteko kendura eraikiko dugu: $f(x) - g(x) = x^3 + x^2 - 3 - \cos x$

$f(x)$ eta $g(x)$ jarraituak direnez, $f(x) - g(x)$ funtzioa ere jarraitua izango da.

$$\text{Gainera: } \begin{cases} f(0) - g(0) = -4 \rightarrow f(0) - g(0) < 0 \\ f(2) - g(2) \approx 9,42 \rightarrow f(2) - g(2) > 0 \end{cases}$$

Orduan, badago $c \in (0, 2)$ hau beteko duena: $f(c) - g(c) = 0$ (Bolzanoren teorema aplikatuz) hau da, $f(c) = g(c)$.

252. orrialdea

s33 Funtzio hau dugu:

$$f(x) = \frac{x^2 - 4}{x - 2}$$

Berdintzako bigarren atalak ez du zentzurik $x = 2$ denean. Nola aukeratu $f(2)$ -ren balioa f funtzioa jarraitua izan dadin puntu horretan?

$$\lim_{x \rightarrow 2} f(x) = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{x^2 - 4}{x - 2} = \lim_{x \rightarrow 2} \frac{(x - 2)(x + 2)}{(x - 2)} = \lim_{x \rightarrow 2} (x + 2) = 4$$

f jarraitua izan dadin $x = 2$ puntuan, $f(2) = 4$ egin behar dugu.

34 g funtzio bati buruz badakigu jarraitua dela $[0, 1]$ tarte itxian, eta $0 < x \leq 1$

denean, hau dela $g(x) = \frac{x^2 + x}{x}$. Zenbat balio du $g(0)$ -k?

$$\lim_{x \rightarrow 0^+} g(x) = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x^2 + x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} \frac{x(x + 1)}{x} = \lim_{x \rightarrow 0^+} (x + 1) = 1$$

Beraz, $g(0) = 1$.

s35 Funtzio hau emanda:

$$f(x) = \begin{cases} \frac{x - 4}{4} & \text{si } 0 \leq x \leq \frac{1}{2} \\ e^{-x^2} & \text{si } \frac{1}{2} < x \leq 1 \end{cases}$$

f funtzioa $[0, 1]$ tartean definituta dagoela ikusten dugu, bai eta $f(0) = -1 < 0$ eta $f(1) = e^{-1} > 0$ egiaztatzen dituela, baina ez dela existitzen $f(c) = 0$ beteko duen $c \in (0, 1)$ bat bera ere. Kontra egiten dio Bolzanoren teoremari? Arrazoitu erantzuna.

Bolzano-ren teoremaren arabera, f funtzioa jarraitua bada $[a, b]$ tartean eta $f(a)$ -ren zeinua $\neq f(b)$ -ren zeinua bada, badago $c \in (a, b)$ -ren bat, $f(c) = 0$ beteko duena.

Ikus dezagun hipotesiak betetzen diren ala ez. Jarraitasuna aztertuko dugu $x = \frac{1}{2}$ -ean.

$$\left. \begin{aligned} \lim_{x \rightarrow (1/2)^-} f(x) &= \lim_{x \rightarrow (1/2)^-} \frac{x - 4}{4} = \frac{-7}{8} \\ \lim_{x \rightarrow (1/2)^+} f(x) &= \lim_{x \rightarrow (1/2)^+} e^{-x^2} = e^{-1/4} \end{aligned} \right\} \begin{aligned} &\lim_{x \rightarrow (1/2)^-} f(x) \neq \lim_{x \rightarrow (1/2)^+} f(x) \text{ denez,} \\ &\text{ez da existitzen } \lim_{x \rightarrow 1/2} f(x). \end{aligned}$$

$f(x)$ ez da jarraitua $x = \frac{1}{2}$ -an.

Beraz, $f(x)$ ez da jarraitua $[0, 1]$ tartean; hortaz, ez ditu betetzen Bolzano-ren teoremaren hipotesiak tarte horretan.

- s36** Badakigu $f(x)$ jarraitua dela $[a, b]$ tartean, eta $f(a) = 3$ eta $f(b) = 5$ direla. Ziurta dezakegu badagoela $f(c) = 7$ betetzen duen $[a, b]$ tarteko c -ren bat? Arrazoitu erantzunak, eta eman adibideak.

Ezin dugu ziurtatu. Adibidez:

$f(x) = x + 3$ funtzioak $f(0) = 3$ eta $f(2) = 5$ betetzen ditu. Baina, ez dago $c \in [0, 2]$ punturik $f(c) = 7$, beteko duenik, $f(c) = c + 3 = 7$ izateko $\rightarrow c = 4$ delako $\rightarrow c \notin [0, 2]$

- s37** Aurkitu, arrazoituz, definizio-eremuko x_0 puntu batean jarraituak ez diren bi puntu, kontuan hartuta, gainera, batura funtzioa jarraitua dela puntu horretan.

Adibidez:

$$f(x) = \begin{cases} x + 1 & x \neq 2 \text{ bada} \\ 2 & x = 2 \text{ bada} \end{cases} \quad \text{ez da jarraitua en } x = 2;$$

$$g(x) = \begin{cases} 2x - 1 & x \neq 2 \text{ bada} \\ 4 & x = 2 \text{ bada} \end{cases} \quad \text{ez da jarraitua } x = 2;$$

baina batura funtzioa, $f(x) + g(x) = 3x$, jarraitua da $x = 2$ -an.

- s38** Honako ekuazio honek badu erro errealik?:

$$\sin x + 2x + 1 = 0$$

Erantzuna baietz bada, zehaztu erro hori barnean hartuko duen 2 baino anplitude txikiagoko tarte bat.

Har dezagun $f(x) = \sin x + 2x + 1$ funtzioa.

$f(x)$ jarraitua da $[-1, 0]$ tartean.

$$\left. \begin{array}{l} f(-1) \approx 1,84 < 0 \\ f(0) = 1 > 0 \end{array} \right\} f(1)\text{-ren zeinua} \neq f(0)\text{-ren zeinua}$$

Bolzanoren teoremari esker, badago $c \in (-1, 0)$ puntua $f(c) = 0$ beteko duena; hots, $\sin x + 2x + 1 = 0$ ekuazioak erro erreal bat dauka 2 baino zabalera gutxiagoko $(-1, 0)$ tartean.

- s39** Egiaztatu $x^5 + x + 1 = 0$ ekuazioak, gutxienez, soluzio erreal bat duela.

Har dezagun $f(x) = x^5 + x + 1$ funtzioa.

$f(x)$ jarraitua da $[-1, 0]$ tartean.

$$\left. \begin{array}{l} f(-1) = -1 < 0 \\ f(0) = 1 > 0 \end{array} \right\} f(-1)\text{-ren zeinua} \neq f(0)\text{-ren zeinua}$$

Bolzanoren teoremari esker ziurta dezakegu, badagoela $c \in (-1, 0)$ puntu bat $f(c) = 0$ beteko duena; hau da, $x^5 + x + 1 = 0$ ekuazioak erro erreal bat badauka behintzat $(-1, 0)$ tartean.

s40 Ziurra da 3. mailako ekuazio polinomiko batek erro errealeen bat duela. Egiaztatu horrela dela, eta esan 4. mailakoekin gauza bera gertatzen den.

- $f(x) = ax^3 + bx^2 + cx + d$ polinomioa 3. mailakoa bada, honako hau daukagu:

$$\text{— } a > 0 \text{ baldin bada, } \lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = +\infty, \text{ eta } \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = -\infty.$$

$$\text{— } a < 0 \text{ baldin bada, } \lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = -\infty, \text{ orduan } \lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = +\infty.$$

f funtzioa $+\infty$ -tik $-\infty$ -ra igarotzen bada edo alderantziz, beti aurkitu ahal izango dugu k -ren bat $f(-k)$ -ren zeinua $\neq f(-k)$ -ren zeinua beteko duena.

Baina, gainera, $f(x)$ jarraitua da. Orduan, Bolzano-ren teorema eskertzeko $f(x)$ funtzioak c erro bat duela $(-k, k)$ tartean. Eta erro hori da $ax^3 + bx^2 + cx + d = 0$ ekuazioaren soluzioa.

- $f(x)$ 4. mailako polinomioa balitz, ez litzateke gauza bera gertatuko.

Adibidez, $x^4 + 1 = 0$ ekuazioak ez du erro errealik, $x^4 + 1 > 0$ baita x -ren edozein baliotarako.

s41 Polinomio baten gai independentea x -n -5 da, eta polinomioak $x = 3$ de-nean hartzen duen balioa, 7. Arrazoitu $(0, 3)$ tartean badagoela polinomioak -2 balioa hartzen duen punturen bat.

$f(x)$ polinomioa bada, funtzio jarraitua da, eta gai askea -5 bada, $f(0) = -5$ daukagu. Gainera $f(3) = 7$ dela badakigu. Orduan, tarteko balioen teorema aplikatuz: $-5 < -2 < 7$ denez, ziurta dezakegu badagoela puntu bat $(0, 3)$ tartean $c \in (0, 3)$ honakoa beteko duena $f(c) = -2$.

s42 $y = \operatorname{tg} x$ funtzioak zeinu desberdineko balioak hartzen ditu $\left[\frac{\pi}{4}, \frac{3\pi}{4}\right]$ tartearen muturretan, eta, hala ere, ez da bertan anulutzen. Bolzanoren teorema-ri kontra egiten dio horrek?

$y = \operatorname{tg} x$ funtzioa ez da jarraitua $x = \frac{\pi}{2}$ puntuan, eta puntu hori $\left[\frac{\pi}{4}, \frac{3\pi}{4}\right]$ tartean dago. Hortaz, ezin diogu Bolzanoren teorema aplikatu tarte horretan.

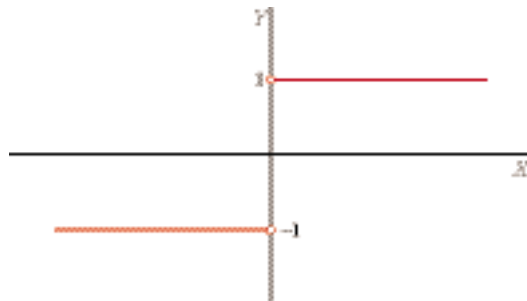
s43 $f(x) = \frac{x}{|x|}$ funtzioa daukagu. Zehaztu horren definizio-eremua. Marraztu grafikoa, eta arrazoitu $f(0)$ -ri balioaren bat ezar dakioken funtzioa jarraitua izan dadin $\mathbb{R}$ osoan.

Tarteka definitzen dugu f :

$$f(x) = \begin{cases} -1 & x < 0 \text{ bada} \\ 1 & x > 0 \text{ bada} \end{cases} \quad \text{Definizio eremua} = \mathbb{R} - \{0\}$$

$\lim_{x \rightarrow 0^-} f(x) = -1 \neq \lim_{x \rightarrow 0^+} f(x) = 1$ denez, ezin diogu esleitu ezelango baliorik $f(0)$ -ri funtzioa $\mathbb{R}$ osoan jarraitua egingo duenik ($x = 0$ -an ezin baita jarraitua izan). Jauzi finituko etena du $x = 0$ -an.

Grafikoa:

- s44** $x \rightarrow a$ denean, $f(x)$ funtzio baten limitea existitzen bada, eta $f(x)$ positiboa bada $x < a$ denean, ziurta dezakegu limite hori positiboa dela? Eta negatiboa ez dela? Justifikatu erantzunak, arrazoiak emanaz.

$f(x) > 0$ bada $x < a$ denean, eta existitzen bada $\lim_{x \rightarrow a} f(x)$, orduan $\lim_{x \rightarrow a} f(x) \geq 0$ izango da.

Beraz, limitea ez dela negatiboa ziurta dezakegu (positiboa edo zero izan daiteke).

- s45** a) Egiaztatu $\lim_{x \rightarrow +\infty} x[\ln(x+1) - \ln(x)] = 0$ dela.

b) Kalkulatu $\lim_{x \rightarrow +\infty} x[\ln(x+1) - \ln(x)]$.

$$a) \lim_{x \rightarrow +\infty} [\ln(x+1) - \ln(x)] = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\ln\left(\frac{x+1}{x}\right) \right] = \ln 1 = 0$$

$$b) \lim_{x \rightarrow +\infty} x[\ln(x+1) - \ln(x)] = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[x \ln\left(\frac{x+1}{x}\right) \right] = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\ln\left(\frac{x+1}{x}\right)^x \right] =$$

$$= \lim_{x \rightarrow +\infty} \left[\ln\left(1 + \frac{1}{x}\right)^x \right] = \ln e = 1$$

- s46** $f(x)$ eta $g(x)$ bi funtziori buruz badakigu jarraituak direla $[a, b]$ tartean, $f(a) > g(a)$ dela, eta $f(b) < g(b)$ dela.

Egiaztatu dezakezu existitzen dela bi funtzioen grafikoez elkar ebakiko duten tarte horretako c punturik?

Har dezagun $f(x) - g(x)$ funtzioa.

- $f(x)$ eta $g(x)$ jarraituak direnez $[a, b]$ tartean, orduan $f(x) - g(x)$ ere jarraitua da $[a, b]$ tartean.
- $f(a) > g(a)$ bada, orduan $f(a) - g(a) > 0$ izango da.
- $f(b) < g(b)$ bada, orduan $f(b) - g(b) < 0$ izango da.

Orduan, $[f(a) - g(a)]$ -ren zeinua $\neq [f(b) - g(b)]$ -ren zeinua.

Bolzano-ren teoremari esker, ziurta dezakegu badagoela $c \in (a, b)$ puntu bat gutxienez $f(c) - g(c) = 0$ beteko duena, hau da $f(c) = g(c)$. ($f(x)$ eta $g(x)$ $x = c$ puntuan ebakitzen dira).

s47 $f(x)$ jarraitua bada $[1, 9]$ tartean, $f(1) = -5$ eta $f(9) > 0$ badira, ziurta dezakegu honako funtzio honek $g(x) = f(x) + 3$ zero bat gutxienez baduela $[1, 9]$ tartean?

- $f(x)$ jarraitua bada $[1, 9]$ tartean, orduan $g(x) = f(x) + 3$ funtzioa ere jarraitua izango da $[1, 9]$ tartean (jarraituen batura baita).
- $f(1) = -5$ bada, orduan $g(1) = f(1) + 3 = -5 + 3 = -2 < 0$.
- $f(9) > 0$ bada, orduan $g(9) = f(9) + 3 > 0$.

Beraz, $g(1)$ -en zeinua $\neq g(9)$ -ren zeinua.

Bolzanoren teoremari esker baieztatu dezakegu badagoela $c \in (1, 9)$ puntu bat gutxienez, $g(c) = 0$ beteko duena, orduan, $g(x)$ funtzioak zero bat dauka gutxienez $[1, 9]$ tartean.

48 Idatzi definizio bat honako adierazpen hauekako bakoitzerako, eta egin f -ren adierazpen bat.

a) $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = 3$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = -\infty$

c) $\lim_{x \rightarrow 2^-} f(x) = +\infty$

d) $\lim_{x \rightarrow 2^+} f(x) = -\infty$

e) $\lim_{x \rightarrow -3} f(x) = +\infty$

f) $\lim_{x \rightarrow 1} f(x) = 4$

a) $\varepsilon > 0$ emanda, existitzen da h , non, $x > -h$ bada, orduan $|f(x) - 3| < \varepsilon$.

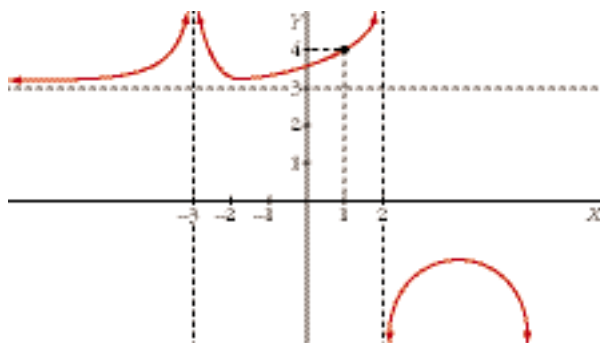
b) k emanda, beti egongo da h , non, $x > h$ bada, orduan $f(x) < -k$.

c) k emanda, beti egongo da δ , non, $2 - \delta < x < 2$ bada, orduan $f(x) > k$.

d) k emanda, beti egongo da δ , non, $2 < x < 2 + \delta$ bada, orduan $f(x) < -k$.

e) k emanda, beti egongo da δ , non, $3 - \delta < x < 3 + \delta$ bada, orduan $f(x) > k$.

f) $\varepsilon > 0$ emanda, existitzen da $\delta > 0$, non, $1 - \delta < x < 1 + \delta$ bada, orduan $|f(x) - 4| < \varepsilon$.

253. orrialdea

SAKONTZEKO

- 49** Aztertu funtzio hauetako bakoitzaren jokabidea x -k $+\infty$ -ra jotzen duenean:

a) $f(x) = x^3 - \sin x$

b) $g(x) = \frac{\cos x}{x^2 + 1}$

c) $h(x) = \frac{E[x]}{x}$

d) $j(x) = \frac{3x + \sin x}{x}$

a) $-1 \leq \sin x \leq 1$ denez, orduan: $\lim_{x \rightarrow +\infty} (x^3 - \sin x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} x^3 = +\infty$

b) $-1 \leq \cos x \leq 1$ denez, orduan: $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\cos x}{x^2 + 1} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{\pm 1}{x^2 + 1} = 0$

c) $x - 1 < E[x] < x$ denez,

$$\frac{x-1}{x} < \frac{E[x]}{x} < \frac{x}{x} \rightarrow \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{x-1}{x} < \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{E[x]}{x} < \lim_{x \rightarrow +\infty} 1 \rightarrow$$

$$\rightarrow \lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{E[x]}{x} = 1$$

d) $-1 \leq \sin x \leq 1$ denez,

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3x + \sin x}{x} = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(3 + \frac{\sin x}{x} \right) = \lim_{x \rightarrow +\infty} \left(3 + \frac{\pm 1}{x} \right) = 3 + 0 = 3$$

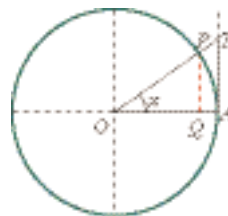
- 50** Erradioa 1 duen zirkunferentzia batean, x radianeko $\widehat{AOP}$ angelua hartu dugu. Honako hau ikusten dugu:

$\overline{PQ} = \sin x$, $\overline{TA} = \tan x$ eta $\text{arc } \widehat{PA} = x$

$\overline{PQ} < \widehat{PA} < \overline{TA}$ denez $\rightarrow \sin x < x < \tan x$

Desberdintza horretatik abiatuta, frogatu honako hau:

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$$

$\sin x < x < \tan x$ daukagu. $\sin x$ -rekin zatituz, hauxe daukagu:

$$1 < \frac{x}{\sin x} < \frac{1}{\cos x} \rightarrow 1 > \frac{\sin x}{x} > \cos x$$

Limiteak hartuz $x \rightarrow 0$ doanean, hauxe izango genuke:

$$1 \geq \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} \geq 1; \text{ hau da: } \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$$

51 $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1$ dela jakinda, kalkulatu:

a) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{\sin x}$

b) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 2x}{2x}$

c) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{2x}$

d) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sin x}{x}$

e) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\operatorname{tg} x}{x}$

f) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos x}{x^2}$

a) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x}{\sin x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{\frac{\sin x}{x}} = \frac{1}{1} = 1$

b) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin 2x}{2x} = 1 \left(2x = z \text{ eginez, } \lim_{z \rightarrow 0} \frac{\sin z}{z} = 1 \text{ daukagu} \right)$

c) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{2x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{2} \cdot \frac{\sin x}{x} = \frac{1}{2} \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = \frac{1}{2} \cdot 1 = \frac{1}{2}$

d) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{x - \sin x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \left(1 - \frac{\sin x}{x} \right) = 1 - \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x}{x} = 1 - 1 = 0$

e) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{\operatorname{tg} x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin x / \cos x}{x} = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sin x}{x} \cdot \frac{1}{\cos x} \right) =$
 $= 1 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{\cos x} = 1 \cdot 1 = 1$

f) $\lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos x}{x^2} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{(1 - \cos x)(1 + \cos x)}{x^2(1 + \cos x)} = \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1 - \cos^2 x}{x^2(1 + \cos x)} =$
 $= \lim_{x \rightarrow 0} \frac{\sin^2 x}{x^2(1 + \cos x)} = \lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{\sin x}{x} \right)^2 \cdot \lim_{x \rightarrow 0} \frac{1}{1 + \cos x} =$
 $= 1 \cdot \frac{1}{2} = \frac{1}{2}$

52 Pentsa dezagun f jarraitua dela $[0, 1]$ tartean, eta $0 < f(x) < 1$ dela $[0, 1]$ tarteko x guztietarako. Frogatu $f(c) = c$ betetzen duen $(0, 1)$ -ko c zenbaki bat dagoela.

Egin grafiko bat emaitza agerikoa izan dadin.

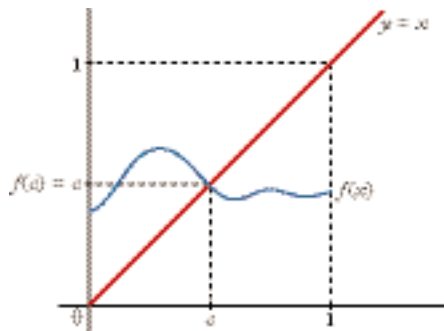
• **Ezarri Bolzanoren teorema** $g(x) = f(x) - x$ funtzioari.

Har dezagun $g(x) = f(x) - x$ funtzioa. Hauxe daukagu:

- $g(x)$ jarraitua da $[0, 1]$ tartean, $[0, 1]$ -ean jarraituak diren bi funtzioen kendura baita, eta jarraituen kendura jarraitua da.
- $g(0) = f(0) > 0$, zeren $f(x) > 0$, $[0, 1]$ -eko x ororentzat.

- $g(1) = f(1) - 1 < 0$, zeren $f(x) < 1$, $[0, 1]$ -eko x ororentzat.

Bolzano-ren teoremari esker dakigu badagoela $c \in (0, 1)$, $g(c) = 0$ beteko duena, hots, $f(c) - c = 0$, edo $f(c) = c$.

253. orrialdea

AUTOEBALUAZIOA

1. Kalkulatu honako limite hauek:

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} 10x^2 - \sqrt{x^6 - 5x + 1}$

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{e^x}{\log(x^2 + 1)}$

c) $\lim_{x \rightarrow 1} (x)^{1/(1-x)}$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (2x + 1 - \sqrt{4x^2 + 1})$

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} 10x^2 - \sqrt{x^6 - 5x + 1} = -\infty$, kenkizuna 2. mailakoa delako eta kentzailea 3. mailakoa.

b) $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{e^x}{\log(x^2 + 1)} = \frac{(0)}{(+\infty)} = 0$

c) $\lim_{x \rightarrow 1} (x)^{1/(1-x)} \rightarrow (1)^{(+\infty)}$ motakoa denez erregela aplikatu dezakegu:

$$\lim_{x \rightarrow 1} (x)^{1/(1-x)} = e^{\lim_{x \rightarrow 1} \left((x-1) \cdot \frac{1}{1-x} \right)} = e^{-1} = \frac{1}{e}$$

d) $\lim_{x \rightarrow +\infty} (2x + 1 - \sqrt{4x^2 + 1}) = (\infty) - (\infty)$

Indeterminazioa $2x + 1 + \sqrt{4x^2 + 1}$ adierazpenaz bidertuz eta zatituz ebatziko dugu:

$$\frac{(2x + 1 - \sqrt{4x^2 + 1})(2x + 1 + \sqrt{4x^2 + 1})}{2x + 1 + \sqrt{4x^2 + 1}} = \frac{(2x + 1)^2 - (4x^2 + 1)}{2x + 1 + \sqrt{4x^2 + 1}} = \frac{4x}{2x + 1 + \sqrt{4x^2 + 1}}$$

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{4x}{2x + 1 + \sqrt{4x^2 + 1}} = \frac{2}{2 + \sqrt{4}} = \frac{4}{4} = 1$$

2. $f(x) = \begin{cases} e^x & x < 0 \text{ bada} \\ 1-x & x \geq 0 \text{ bada} \end{cases}$ funtzioa emanda:

a) Aztertu horren jarraitasuna.

b) Aurkitu $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x)$ eta $\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x)$.

a) $x \neq 0$ bada, f jarraitua da e^x eta $1-x$ jarraituak baitira $\mathbb{R}$ osoan.

Funtzioaren jarraitasuna aztertuko dugu $x = 0$ -an.

$$\left. \begin{array}{l} \lim_{x \rightarrow 0^-} e^x = e^0 = 1 \\ \lim_{x \rightarrow 0^+} (1-x) = 1 \end{array} \right\} \lim_{x \rightarrow 0} f(x) = 1 = f(1) \rightarrow f \text{ jarraitua da } \mathbb{R} \text{ osoan.}$$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow +\infty} (1-x) = -\infty$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} f(x) = \lim_{x \rightarrow -\infty} e^x = 0$$

3. a) Aztertu $f(x) = \frac{9-x^2}{x^2+3x}$ funtzioaren jarraitasuna, eta justifikatu zer eten mota duen.

b) Aurkitu horren limiteak $x \rightarrow +\infty$ eta $x \rightarrow -\infty$ denean.

c) Adierazi a) eta b) puntuetan lortutako informazioa.

a) Funtzioa etena da definitu gabeko puntuetan. Eten-puntu horiek izendatzailea zero eginez aurkituko ditugu:

$$x^2 + 3x = 0 \begin{cases} x = 0 \\ x = -3 \end{cases}$$

Etenguneak aztertuko ditugu:

$$\begin{aligned} \bullet \lim_{x \rightarrow 0} \frac{9-x^2}{x^2+3x} &= \frac{(9)}{(0)} = \pm\infty \begin{cases} x \rightarrow 0^- \text{ badoa, } f(x) \rightarrow -\infty \\ x \rightarrow 0^+ \text{ badoa, } f(x) \rightarrow +\infty \end{cases} \\ \bullet \lim_{x \rightarrow -3} \frac{9-x^2}{x^2+3x} &= \frac{(0)}{(0)} \rightarrow \lim_{x \rightarrow -3} \frac{(3+x)(3-x)}{x(x+3)} = \lim_{x \rightarrow -3} \frac{3-x}{x} = -2 \end{aligned}$$

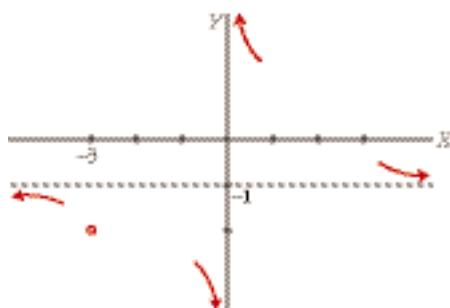
$x = 0$ -an, jauzi infinituko etena du.

$x = -3$ -an, eten saihesgarria.

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{9-x^2}{x^2+3x} = -1$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{9-x^2}{x^2+3x} = -1$$

c)

4. Kalkulatu a -ren balioa $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3 + 2\sqrt{x}}{\sqrt{ax + 1}} = \frac{1}{2}$ izan dadin.

$$\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{3 + 2\sqrt{x}}{\sqrt{ax + 1}} = \frac{1}{2} \rightarrow \frac{2}{\sqrt{a}} = \frac{1}{2} \rightarrow 4 = \sqrt{a} \rightarrow a = 16$$

5. Kalkulatu a -ren eta b -ren balioa beheko funtzio hau jarraitua izan dadin, eta adierazi:

$$f(x) = \begin{cases} ax^2 + b & x < 0 \text{ bada} \\ x - a & 0 \leq x < 1 \text{ bada} \\ \frac{a}{x} + b & 1 \leq x \text{ bada} \end{cases}$$

$f(x)$ funtzioak jarraitua izateko, $x = 0$ -an, honako baldintzak bete behar ditu:

$$\left. \begin{array}{l} \lim_{x \rightarrow 0^-} ax^2 + b = b \\ \lim_{x \rightarrow 0^+} x - a = -a \\ f(0) = -a \end{array} \right\} b = -a \quad (1)$$

Eta jarraitua izateko, $x = 1$ -ean, beste hauek:

$$\left. \begin{array}{l} \lim_{x \rightarrow 1^-} x - a = 1 - a \\ \lim_{x \rightarrow 1^+} \frac{a}{x} + b = a + b \\ f(1) = a + b \end{array} \right\} 1 - a = a + b \quad (2)$$

$$(1) \text{ eta } (2) \text{ adierazpenetatik hauxe lortzen dugu: } 1 - a = a - a \rightarrow \begin{cases} a = 1 \\ b = -1 \end{cases}$$

$a = 1$ eta $b = -1$ badira, funtzioa jarraitua da $x = 0$ eta $x = 1$ puntuetan.

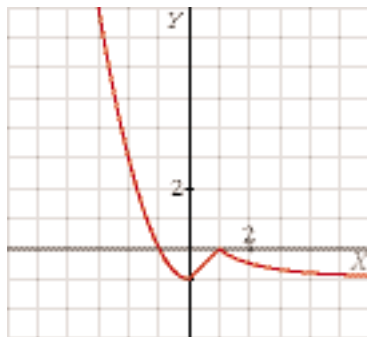
$x < 0$ denerako edo $0 \leq x < 1$, f funtzio polinomikoek definitzen dute, eta hauek jarraituak dira.

$x \geq 1$ denerako, $\frac{a}{x} + b$ funtzioa ere jarraitua da.

Beraz, $a = 1$ eta $b = -1$ badira, f jarraitua da bere definizio-eremu osoan.

Adierazpen grafikoa:

$$f(x) = \begin{cases} x^2 - 1 & x < 0 \text{ bada} \\ x - 1 & 0 \leq x < 1 \text{ bada} \\ \frac{1}{x} - 1 & 1 \leq x \text{ bada} \end{cases}$$

- 6. $f(x) = \sin \frac{\pi}{4} x$ funtzioa emanda, egiaztatu existitzen dela $c \in (0, 4)$ zenbaki bat $f(c) = f(c + 1)$ betetzen duena.**

Honako funtzio hau eraikitzen dugu: $g(x) = f(x + 1) - f(x) = \sin \frac{\pi(x + 1)}{4} - \sin \frac{\pi x}{4}$

$f(c + 1) = f(c)$ beteko duen punturen bat $c \in (0, 4)$ badagoela frogatzea eta $c \in (0, 4)$ beteko duen $g(c) = 0$ existitzen dela frogatzea, gauza bera da.

$$g(0) = \sin \frac{\pi(0 + 1)}{4} - \sin \frac{\pi \cdot 0}{4} = \sin \frac{\pi}{4} - \sin 0 = \frac{\sqrt{2}}{2} > 0$$

$$g(4) = \sin \frac{5\pi}{4} - \sin \pi = -\frac{\sqrt{2}}{2} < 0$$

g funtzioa jarraitua da $[0, 4]$ tartean eta $g(0)$ -ren zeinua $\neq g(4)$ -ren zeinua.

Bolzano-ren teoremaren arabera, badago punturen bat $c \in (0, 4)$, non, $g(c) = 0$ den; hau da, existitzen da punturen bat $c \in (0, 4)$, non, $f(c + 1) = f(c)$ den.

- 7. $f(x) = x + e^{-x}$ funtzioa daukagu. Egiaztatu existitzen dela $c + e^{-c} = 4$ betetzen duen c zenbaki errealeen bat.**

$f(x) = x + e^{-x}$ jarraitua da $\mathbb{R}$ osoan. Kalkula ditzagun f -ren balio batzuk:

$$f(0) = 0 + e^0 = 1 \quad f(5) = 5 + e^{-5} = 5,007$$

Tarteko balioen teoremaren arabera, $f(x)$ funtzioak $[1; 5,007]$ tarteko balio guztiak hartzen ditu.

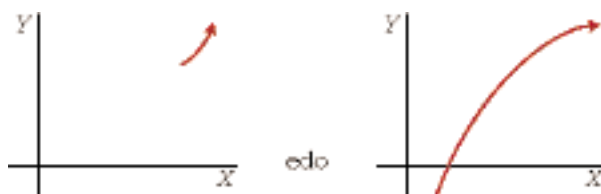
Beraz, egongo dan $0 < c < 5$ tarteko punturen bat, non, $f(c) = 4$. beteko den. Hau da, $c + e^{-c} = 4$

8. Adierazi modu sinbolikoan honako esaldi hauetako bakoitza, eta egin kasu bakoitzaren adierazpen grafiko bat:

a) $f(x)$ funtzioa K edozein zenbaki baino handiagoa izatea lor dezakegu, zenbaki hori oso handia izanda ere, x -ri behar bezain balio handiak emanaz.

b) $g(x)$ funtzioaren balioak 1etik guk nahi bezain gertu egotea nahi badugu, x -ri nahikoa balio handiak eman beharko dizkiogu.

a) $\lim_{x \rightarrow +\infty} f(x) = +\infty$

b) $\lim_{x \rightarrow +\infty} g(x) = 1$

